

GAZETA TRANSILVANIA

i maghiare, luându-și
irație Academia co-
ești, a cărei organi-
cu unele modificări
noastre locale.
emia și-a sporit nu-
roprii, a intensificat
și al cursurilor, a
de învățământ prin
muzee și labo-
i excursii la sta-
șinătate a cul-
re știința și

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRASOV
Apare de două ori pe săptămână prin îngrijirea
unui comitet de redacție.
Atelierele tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 2.

STEAG RIDICAT LA
1838

GILBARIȚIU

ȘI SPINȚIT DE LUPTLE PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU

MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATI
BRASOV
B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 și asupra
Abonamentul anual lei 200. Autorități și Socie
Anunțuri și reclame după tarife.

Nr. 27

20 Aprilie 1941

Anul 104

ȘI A INVIAT...

de Ion Colan

Anii au trecut cu sutele și de sute de ori oamenii L-au răstignit, și tot de atâtea ori El a înviat. Vremurile n-au putut schimba o credință, răstignirea n'a împiedecat-o să se afirme.

Se ingenuche și azi la denie și semnul crucii se însălează și azi pe pieptul drept-credinciosului, când aude izbăvitorul clopot al Inverii. La căpătâiul fiecărui mormânt răsare, din întunecul sfânt al nopții, luminița nădejților de mai bine. Și domol, în liniște de reculegere, cimit rele țării se luminează și aici, și dincolo, și toată țara ingenuche în același gând, în fața tuturor mormintelor ei, așteptând Inveria care trebuie să vie, pentru că și răstignirea a fost.

Nu piatră, ci munți de-ar fi răsturnat peste mormântu-I, ucenicii tot gol l-ar fi aflat.

Cei ce n'au crezut l-au pus strajă, uitând cuvântul: *Iar a treia zi va învia.* Cele trei zile, în lungimea lor biblică, sunt sfârșite. Din vârful clopotnițelor maramureșene, până jos, spre cetatea vovodală a Chilie; din năcăjitul Sătmăruș, până la bisericuța dela mare a Reginei Maria, glasul de argint al clopotelor va suna la fel. Și zvonul Inverii nu va mira, așa cum nici atunci n'a mirat pe ucenici, pentru că ei știau că va învia.

Ei credeau.

Doar străjile inspăimântate vor privi din nou piatra pe care om viu n'a fost s'o fi delăturat.

Și astfel, și oamenii, și popoarele, an de an, numai la șapte zile după Duminica Floriilor pricep tălcul strajei evanghelice.

Că straje nu se poate pune credinței în Inverie, după cum hotare răpite nu se pot păzi cu hrisoave neîntărite de vecinicia neamului care a stăpânit pământul.

Credem în inveria lui Hristos.

Credem în Inveria României în hotarele ei firești.

INVIEREA DOMNULUI

de V. Branisce

„Nu este aici, ci s'a sculat. Aduceți-vă aminte cum v'a vorbit fiind încă în Galiilea. Zicând că trebuie să fie dat Fiul Omului în mâinile oamenilor păcătoși și să fie răstignit și a treia zi să învie.”
(Evanghelistul Luca).

Un svon primăvărativ străbate firea. Cucernic glas de clopot pătrunde prin îndepărtate văi și dealuri, chemând la rugă pe credincioși. Pâcuri, pâcuri de creștini se îndreaptă în straie de sărbătoare spre catedrale mărețe sau umile bisericuțe de lemn și înalță rugăciuni fierbinți.

În noaptea aceasta sfântă se desăvârșește misterul vecinicii innoiri: Inveria Domnului.

Cu genunchi plecați în umilință venim să ne închinăm Mântuitorului, care a pățimit și a murit pentru răscumpărarea greșelilor noastre.

Iar sărbătoarea Inverii ne găsește răslețiți și despărțiți.

Pașii noștri cu greu vor putea cutreera iarăși drumurile pe unde Șincai pribegia purtându-și în desăgi comoara sufletului său, cu greu vom revedea nucul sub umbra căruiă poposise de atâtea ori Simeon Bănuțiu, sau cărările ce duc la moară versurile lui G. Coșbuc.

Dar dacă piedeci omeniești nu ne lasă să ne îndreptăm pașii spre locurile noastre de totdeauna, dacă frații noștri răslețiți de vitregia soartei ciocnesc doar pe furis ouă înroșite în sânge, sufletele noastre n'au zăgaz în înfrățirea lor vecinică.

Și nici odată n'am simțt mai puternic florul ce ne leagă de cei rămași în afara hotarelor, și nici odată n'a răsunit mai imperioasă chemarea la unire a neamului românesc întreg.

Am stat până ieri cot la cot și totuși adeseori nu ne-am înțeles, am colindat pe căi deșarte căutând himere.

Astăzi deasupra despărțirii prin granițe de foc, ne leagă un singur gând, o singură simțire. Ne leagă simțul datoriei față de Neam, Lege și Țară. Ne leagă răspunderea marelui ceas istoric pe care-l trăim.

În fața intereselor permanente ale destinului nostru stăm de veghe neclintii și, pregătiți de jertfă, așteptăm să se desăvârșească și Inveria Neamului.

Fraților de pretutindeni:

Hristos a înviat!

Destinul României

de Horia Teculescu

Precipitarea evenimentelor în galop apocaliptic, prăbușind o lume și răsturnând o ordine de viață, cutremură sufletul până'n adâncuri. Vârtejul pune la încercare trănicia neamurilor, răscolind virtuțile înrădăcinate, cu care ne prindem de pământul strămoșesc, înfruntând cu hotărâre furtuna. Se spulberă putregaiul prejudecăților, se scutură tot ce stânjenea vigoarea vieții, dar coroanele arborilor cresc înviorate de bătaia vântului, iar conștiința asemenea, sub griji, necazuri și suferințe.

Neclintii în convingerea că viforul de-acum va trece, întinerind pădurea neamului românesc, înprospătând energia lui și primenindu-i sufletul, să primim evenimentele cu răbdare, loviturile cu demnitate, iar, de va fi nevoie, să reacționăm cu vigoarea și dărzenia pe care ne-o impune mândria rasei și încrederea desăvârșită în dreptatea sfântă a năzuințelor noastre.

În aceste zile grele socotim necesară precizarea destinului României, deschiderea luminișurilor spre care aspirăm, spre a putea prinde esențialul și permanentul din sbuciumul vremii.

Privind trecutul, zările viitorului ne apar mai, limpezi.

Neliniștea dela hotarul imperiului care se afla în culmea puterii și strivirea mândriei romane a decis cucerirea Daciei, pentru a creia un element de ordine și cultură în Carpați și la gurile Dunării. Geniul latin sporește energia și înalță la stare înfloritoare acest colț de lume, deslușindu-i misiunea de-a veghia la hotarul civilizației și de a fi scut de apărare pentru cultura umană.

Destinul României s'a statornicit dela urzirea neamului nostru, chiar dacă, din neprielnicia vremurilor, n'a ajuns curând la realizări mai înalte. Stăvilind puhoaietele răboiului, el și-a risipit energia în lupte de apărare, neputând s'ajungă la epoci de lungă liniște, pentru a se putea afirma din plin prin

FOILETONUL

„GAZETEI TRANSILVANIEI”

„Junii” brașoveni

— Reflexiuni asupra originii lor —

de N. Baboie
prof.

Nicăieri, pe tot cuprinsul ținuturilor locuite de Români, sărbătorile Paștilor nu se serbează cu atâta fast, atât de original ca la Români din Șcheii Brașovului. În centrul acestor serbări găsim, din timpuri străvechi, obiceiul Junilor brașoveni. Falma acestora a stărnit interesul și admirația localnicilor precum și a streinilor veniți adeseori din locuri îndepărtate să asiste la desăvârșirea acestor serbări, care culminează în pitorescul cortegiu de călăreți de Miercuri, după Paști, cea mai fastuoasă zi a serbării Junilor.

Cadrul limitat al acestui articol nu-mi permite să amintesc pe toți aceia cari asistând la aceste serbări au căutat prin articole ocazionale, conferințe, broșuri sau studii, să dea curs admirației lor sau să încerce să explice vechimea, originea sau semnificația acestui frumos obicei.

Obiceiul fiind, cel puțin aici, îndeobște cunoscut, nu voi face o descriere amănunțită a serbării Junilor, ci voi insista îndeosebi asupra originii lui, iar într'un articol viitor asupra unor momente, practici, curiozități, numiri

sau personaje, unele țesute din uz, alte pe cale de a-și pierde adevărata lor semnificație.

Originea acestui obicei se pierde în negura foarte îndepărtată a vremurilor. Lipsa unor informațiuni autentice din timpuri mai vechi, face și mai grea explicarea originii lui. Totuși găsim, începând cu secolul trecut, încercări serioase, ba chiar studii amănunțite asupra acestui pitoresc obicei!

Între primii cercetători, care studiază această chestiune, este Dl. Dr. St. Stinghe, profesor, în teza sa de doctorat¹⁾.

D-sa enunță că „Junii sunt un rest al vechii organizații din timpul luptei pentru eliberarea Șcheilor de sub stăpânirea magistrației săsesc”.

Mai târziu, într'un articol din Gazea Transilvaniei²⁾ precizează și vechimea lui ca datând de pe vremea lui Mihai Viteazul.

¹⁾ St. Stinghe: Schkejer oder Trokaren in Kronstadt. Leipzig 1902 pp. 9—18.

²⁾ Junii și originea lor, 4 Apr. 1926.

Al doilea profesor, Dl. Dr. C. Lacea, în studiul despre originea Românilor din Șcheii³⁾, aduce numeroase probe lingvistice pentru a arăta originea dansdanubiană, meglenită, a acestor „Junii” dintre cele mai puternice arg mește, în sprijinul acestei teze, îl formează numele Junilor

Cuvântul „Junii” la Megleno-români, ne spune Dl. Lacea că înseamnă „tare, puternic, voinic, viteaz”. „Lă Români din jurul Brașovului cuvântul „june” nu e întrebuințat de loc. La Români din Șcheii nimic nu dovedește că acest cuvânt ar fi însemnat „viteaz”, cum înseamnă în celelalte regiuni ale Dacoromânișmului. Deci noțiunea nu e legată de tinerețe, ci de aparținerea la o organizație militară, în care intrau numai „voinicii” populației și foarte probabil să fie o organizație născută pe pământul Bulgariei, pentru a se apăra de eventualele atacuri venite de la par-

³⁾ C. Lacea: Sânt în Transilvania așezări de Români veniți din sudul Dunării sau nu sânt? Cluj, 1926 pp 14—17.

U Știri

U... i templele zeilor de pace. Dar, cu vrednicia lui se an superior. Când ade obosită, con-nalță luminând ori-cia acestui neam, dată pământul stră-d unitatea lui, pă-chiar dacă părți din ub stăpâniri streine.

le fundamentale în cul-Deplasăscă au fost întărite cu ar-istoricilor ardeleni și ale reg-or din sec. XIX-lea, străbă-Știut armecul versurilor în toate primăvar. După străduințe de veacuri, flor... și se cunosc, sunt pătrunși de dorul întregirii neamului și ajung să lupte pentru înlăptuirea idealului național.

Poporul nostru păstrează chemarea inițială, ajungând un factor de propășire a culturii europene, cu nuanța proprie a unei fașii de suflet care trezește admirația streinilor și mărește încrederea în forțele noastre de creațiune. Astfel, câștigând conștiința rostului nostru de pământ și a rolului pe care-l avem în această parte de lume, am devenit o națiune, care privește cu mândrie trecutul și cu încredere viitorul.

Momentul istoric prin care trecem, al supremiei noastre încordări, îl vom străbate, unind toate energiile.

De unde rezultă convingerea a-cesta nestrămutată? Din mărturiile trecutului.

Fără să pornim dela un mare imperiu, creat artificial cu anumite intențiuni, noi am crescut succesiv, sănătos și organic, în ritmul naturii, ajungând o țară care trebuie să aibă un cuvânt hotărâtor în această parte de lume, un neam care are aproape 20 de milioane de suflete, cu cei din afară de hotare. Iar, ceea ce ne face îndeosebi să primim încrezătorii în viitor este rezistența de

până acuma, așezați în calea răutăților, cum spune cronicarul, la răscrucea atâtor împărății, nemărginita putere de-a răbda, de-a suferi toate valurile, rămânând neclintii.

Concluzia se desprinde răspicet: dacă n'am pierit trecând prin mai mari vifore ale istoriei, fiind împrăștiți în mai multe țări, și truda noastră alunecând la alții, cum n'am privi încrezătorii chiar marea furtună de acum? Cu acest gând vom merge înainte, năzuind să fim mai mari la suflet. căci, dacă este adevărat că vremurile grele scot la iveală oameni mari, este tot atât de adevărat că aceștia opresc primejdiile.

Datoria noastră în ceasul de acum este să limpezim sufletele, să coordonăm năzuințele, să ne trudim pentru binele obștesc, în cea mai deplină solidaritate. Să arătăm dispreț oamenilor de vorbe, tănuite, măsura patriotismului fiecăruia rămânând numai faptele.

Mai tăcuți și mai hotărâți, mai trudnici și mai demni, scoțând din adâncuri de suflet virtuțile strămoșești, de răbdare, statornicie și încredere, să ne dăm bine seama că și cei morți, și cei viitori ne vor judeca și ne vor face răspunzători de tot ceea ce făptuim. Se schimbă o lume, să ne plivim și noi launtrul de gânduri rătăcite, să-l ștergem de praf și fum, ca suferința de azi să schimbe sufletul românesc pentru totdeauna.

Din straja dimineții până'n noapte, să nizuim mereu spre înlăptuirea destinului României, cu încredere nestrămutată în viitor, asemenea strămoșilor noștri Daci, care se temeau numai de cer să nu cadă peste ei, și întocmai luptătorilor romani ce-aveau credința că vor scăpa nevătămați dintre ruine, chiar de s'ar prăbuși lumea întreagă.

Gânduri pentru Inviere

de Preot Nicolae Bârsan

Sfârșitul săptămânii patimilor. De pe pragul strălucitoarei și Sfintei Invieri, ne stăpânește smerita reculegere. Lumea noastră românească slăvește Invierea cea mântuitoare cu bucurie rară, dar și cu nădejdi de mai bine.

Intâmplăm minunea invierii creștinătății și cea a primăverii. Clopotele văzdubului și florile pământului duc știria vieții celei fără de moarte. Cu getăm mai mult ca oricând în aceste momente, că dincolo de trup sufletul continuă a fi, că lutul dimpreună cu fărădelegea va pieri, dar sufletul sălășluște mai departe în veșnicie. Deșertăciunea de aci va cunoaște ispașirea de dincolo. Pe cât mai întunecată, pe atât mai aspră remușcarea. Deaceia fapta veacului omenesc trebuie să fie stăpânită dela ispită, prin privirea veșnică a ochiului lui Dumnezeu.

Este suferința tăcerii indolită sub povara vremurilor. Trebuie să urcăm, lipsiți de murmur, spre cununa de splni. Așa ne îndreaptă pașii Bisericii, stăvilând poftele, pentru că la orice răspântie a vieții străjulește Troița Celui fără de început și fără de prihană, ce a trăit

și a murit pentru a ne adânci în cugete desabtușarea de rău.

În calea vieții să ne ducem Crucea, urmându-l pe Hristos și prefundu-ne sufletul. El ne învață și ne pregătește: ne trece prin înfrântări, prin multe suspine, dar veșnic e în veghe și nu ne pierde.

Să-l cerem Hir și întărire, fertare și mla cerească, pentru a ne învrednici de înalta bucurie a Invierii Lui și de minunea invierii neamului nostru românesc.

Fie ne dat ca din această simbolică săptămână a Patimilor și de pe pragul Cinstitei Invieri să închinăm imn de slavă către Domnul, buclumând noroadelor strigătul biruștelor: „Hristos a înviat” și cu El neam neamul românesc.

Apropos la datul mânei.

Astăzi lumea când dă mâna, nu ție-o [dă înmănușă.

Rezultatul se observă: condamnări [tot mai frecvente.

Evident, căci mai înainte, mâna când [era mbrăcată

Fu mai grea descoperirea digitalelor [amprente.

N. Hurlup

tea Turcilor, în preajma sărbătorilor invierii Domnului”.

Un studiu de folklor amplu, minunțos și deosebit de interesant asupra originii Junilor se natorește D-lui I. Mușlea, profesor și custode al bibliotecii universitare Cluj-Sibiu⁴⁾.

D-na, după ce rezumă tot ceea ce s'a scris în legătură cu acest obicei din cele mai vechi timpuri, și după ce cercetează în cele mai mici amănunte toate aspectele acestei probleme, căutând să înlăture afirmațiunile adeseori atât de variate și contradictorii ale cercetătorilor de până acum, ajunge la următoarele concluzii: a) că obiceiul Junilor are la bază, ceata feciorilor din Schei de altă dată și că orice încercare de a-l arăta ca un rest de organizație armată trebuie considerată de fantezistă; b) că înlăptuirea de astăzi a obiceiului se datorește condițiilor speciale în care au trăit Români din Schei, el prezentându-se ca rezultatul unui amestec de

elemente eterogene: o tovărășie primitivă a feciorilor, pe care s'a grefat tripla influență a Muntenilor, a Sașilor și a Bisericii”.

Concluziile la care au ajuns cei trei cercetători principali în ce privește originea Junilor sunt, fără îndoială, juste, considerând faptul că fiecare examinează problema din punctul său de vedere specific: lingvistic, folkloristic, istoric etc. Aceste concluzii contradictorii la prima vedere, nu se exclud, ci mai curind se întregesc, punând problema originii Junilor în adevărata ei lumina.

Că obiceiul Junilor are la bază organizarea cetii feciorilor în vederea patrecerilor de peste an, este un lucru firesc și mai presus de orice îndoială. Dar obiceiul acesta nu a fost și mai ales nu este numai atât. Oricât s'ar strădui D-l I. Mușlea să înlăture elementele de origine militară ale Junilor ca: buzdușanul, obiceiul împușcăturilor, numiri de armăș, suțag etc. ca ne-având semnificație ostășească⁵⁾, caracterul mi-

) Op. cit. p. 47 și urm.

Duhul școlii ungurești de ieri și de astăzi

de I. Bozdog

Regăsesc, în aceste clipe, câteva crâmpete din anii copilăriei mele. Elev în clasele primare și apoi în cele gimnaziale la școala unitariană din Turda

Din noianul amintirilor plăcute ale copilăriei nevinovate îmi umezesc ochii cu lacrimile bucuriei multe momente. Stăruie însă și mă torturează crâncen picurii amari ai lacrimelor, ce-mi amintesc că s'au răstogolit pentru întâia oară din ochii mei de elev în clasa întâia primară la școlul de cuvintelor: „valah puturos” „valah cu limba păroasă” auzite de pe buzele dascălului meu și cântăreț de biserică: Adorjani. Revăd apoi figura uscată și neagră a unui bătrân, cu făclile mereu înțeleștate, cu ochii mereu înjecțaiți în vâuri de ură, ori de câte ori și-i îndrepta spre băncile, unde se așezau noi, puii de valah, — și aud par'că potopul nesfârșit de insulte și vorbe triviale adresate neamului nostru, de către directorul acestui gimnaziu: Dionisie Varga (tatăl episcopului unitarian de azi din Cluj): „Bastarzi” „Tăciunari” — „Pui de năpârcă” — „Odiaste a lui Horia” — „Daco-valah” — „Crucea Ta”, — și par'că l vād mustărdui cu asprime pe cei de un sânge cu el, spunându-le, povestindu-le și prevenindu-le sinis'ru: „Acești Vasilici și păcurari puturoși vă vor lua țara, căci sunt mai mulți și mai înfrâșiți cu pământul Ardealului”.

Ce mă face oare să desgrop din tănițele inimii mele aceste momente și figuri, cari prin brutalitatea lor, mi-au sădit prima plămadă a urii contra altui neam și m'au învățat să mă alipesc cu mai mult fanatism de neamul meu așa de insultat?

N'am avut oare prilejul în timpul celor 22 ani de stăpânire românească, trăită în cel mai șovinist centru al Ardealului nostru, în orașul umilitorilor și al fauririi cătușilor noastre de robie — în Tg. Mureș — ca profesor, să mi, — în tot focul și ura contra celor care m'au învățat să-i urăsc?

De ce oare n'am umilit măcar o dată, eu sau colegii mei, pe cei care au rămas tot la cot cu noi să jertfească la altarul școlii românești de Stat? Sau pe copiii lor, sau neamul lor?

Fiindcă am fost adevărați creștini și Români, cari din greșelile altora am învățat să ne ferim a jigni mândria și onoarea unui neam!

Iată mă însă acum, față'n față cu manual de *Geografie a Ungariei*, primit din mâna copilașului refugiat din Tg. Mureș, Petru Pastor, care a urmat cl. V-a la școala primară de-acolo, până la 1 Martie 1941.

Manualul este întocmit pe baza programei analitice a Ministerului Instrucțiunii ungare și aprobat cu Dec. Min. Nr. 41.408/926 pentru uzul școlilor primare.

Pe coperta din spate a cărții: 3 hărți în miniatură: *Trecutul* (Ungaria

înainte de 1918) *Prezentul* (după Trianon) și *Viitorul* (harta cu toate provinciile dinainte de 1918, deci și Burghenlandul, Croația și Fiume I).

La sfârșitul materiei, la pag. 202: *Crezul Revizionist*, cu litere grase, pe care trebuie să l rostească orice copil, ori de câteori ia cartea în mână.

Acelaș lucru e și la toate celelalte manuale școlare. (Voi avea prilejul să mai revin asupra acestei chestiuni).

Manualul învață pe copiii noștri, că toate orașele și localitățile din Ardeal au fost jurate, pe nedrept Ungariei, iar celelalte provincii, cari încă s'au proclamat independente și s'au atașat țării, cu cari aveau legături de sânge, tot așa au fost jefuite din patrimoniul Ungariei.

Spre edificarea copiilor și pentru întuirea acestui „adevăr”, publică la pag. 95 o hartă cu subtitlul: „Inbucătărea Ungariei”.

Sunt 4 figuri, care sfășie harta: tipul idiot al *Slovacului* cu Ungaria de Nord, monstruosul sălbatic *Valah*, care smulge Ardealul, perfidul *Sârb* și *Neamțul* Bufon, care sfășie Burghenlandul.

Natura, toate pasurile Ungariei prin Carpați sunt cele vechi, căile de comunicație, centrele industriale, nodurile de căi ferate și comunicație sunt dela Tatra mare la Orșova și dela Brașov-Bratislava și până la Fiume: ale Ungariei căreia i s'au fîrat!

Face și caracter zarea fiecărei naționalități din „patria maghiară” și dă și numărul în care trăesc aceste națiuni pe teritoriul maghiar.

Iată ce ne interesează pe noi: „Valahii sunt în majoritate în platoul Sud-Estic al Patriei. De aici s'au strecurat spre S-estul Mării. Numărul lor e aproximativ de 3 milioane. Caracterul Valahilor: *Un neam umilit, cu o cultură foarte redusă, perfid și superstitios. Foarte lăfățit între ei bezutura de rachie și aceasta e și cauza, că nu iubesc munca și nu sunt capabili de muncă răbdurie și continuă*” (pg. 18).

Am dat aceste crâmpete, spre a se vedea nu numai ura contra noastră, dar și măsura demenței cu care ponegrec, fără rușine și prin cărți de educație cetățenească, în școală, tot ce nu este unguresc.

În acest spirit se crește populația Ungariei de 22 ani și astfel pregătesc sufletul generațiilor pentru „Lumea Nouă”!

Cartea arată și sinceritatea prieteniei ce-i leagă azi de puterile Axei, cum și atmosfera ce o au pregătită pentru orice suflare ne ungurescă, pe care soarta nenorocită o va arunca în brațele lor!

căre, „la 1600, Români din Schei au trecut la Mihal, încercând în ziua de 10 Octomvrie să cotopească cetatea”.

E adevărat că șefii acestel temerare încercări au plătit cu capul îndrăzneala lor. Dar acest eșec va fi fost un indemn mai mult pentru Români de a se organiza ostășește cât mai temelnic, în vederea unor încercări viitoare de cucertre. Acest lucru, probabil, s'a și întâmplat, de vreme ce legendele istorice, nu fără un sămbure de adevăr, vorbesc tot mai insistent despre aceste isprăvi ale Românilor din Schei⁶⁾.

Brașovul a văzut adeseori, în cursul vremurilor, domni pribegi, soli, boieri, clerici și negustori, dar și oștile lui Mihal Viteazul, Radu Șerban, Brâncoveanu și alții, care veneau în sprîjitul împăratului sau al marelui jude al Brașovului, Michael Weiss, împotriva ungarilor sau a „haiducilor” neastâmpăratului principe al Transilvaniei Gavril Băhory.

) Blätter für Geist. 1839 p. 43.

⁴⁾ I. Mușlea: Obiceiul Junilor brașoveni. Cluj, 1930.

Inelul de logodnă

de Ion Breazu

În Octombrie 1843, un grup de fruntași ieșeni, din rândul cărora făceau parte reprezentanții cei mai de seamă ai intelectualității moldovene, au trimis lui Gheorghe Barițiu o adresă de omagiu pentru marea operă națională pe care o săvârșește prin foile lui. (Originalul se află în arhiva „Astre” Centrale din Sibiu). Mult mai important decât textul acestei adrese — scrisă cu prudență, pentruca nu cumva, ajungând în mâinile stăpânirii să aducă neplăceri gazetelor brașovene — este darul de care este însoțită. Iată cum se încheie omagiul: „Subscriși, mișcați de un sentiment recunoscător cătră tot insul ce confăptuiește spre înaintarea culturii și moralității, și, prin urmare, și cătră persoana Domniei tale, întemeietorul și fiitorul acestor foi, atât de interesate Românilor, află mulțumire a înfățișa a lor stimă ce au cătră un bărbat cu Domnia ta, și, cu prilejul acestei manifestări, noi Moldovenii, trimitem și alăturatul inel, simbol prețurii ce facem meritului Domniei tale”.

Inelul este simbolul unirii sacre, al unirii veșnice.

Când Moldovenii au ales acest dar pentru directorul *Gazetei de Transilvania*, se gândeau, cu siguranță, la opera de unire pe care o îndeplinește prin foile lui.

Unire în clasele sociale: Din paginile *Gazetei* se poate desprinde o sănătoasă ideologie de solidaritate socială înlemnitate pe Dreptate și Evanghelie. Dar mai ales unire între frații de același sânge, risipiți sub stăpâniri străine, în conștiința cărora dacă exista un sentiment al unirii, mai mult sau mai puțin clar, el trebuia transformat în stâlp de foc, ridicat la rangul unei axiome naționale căreia trebuia să i se subordoneze toate interesele și particularismele locale.

Când fruntașii condeului din Principate se întâlneau în paginile *Gazetei* cu fruntașii scrisurii ardelen, apărând

cu aceeași convingere problemele pan-românești, se făcea un pas imens spre unitatea spirituală, temelul unității politice.

Să nu uită că în foile lui Barițiu, Vasile Alecsandri a strigat, la 1848:

„Sculeți, frați, de același nume, iați
[timpul de frăție!
Peste Molna, peste Milcov, peste Prut,
[peste Carpați

Aruncați brațele voastre c'o puternică
[mândrie

Și de acum pe veșnicie
Cu toți mâinile să dați!”

Ier Andrei Mureșianu a publicat, tot atunci, în aceleași pagini, *Deșteaptă-te Române*, rugăciunea noastră națională, în care chema cu glas de trâmbiță:

„Români din patru unghiuri! Acum
[ori nici odată,
Uniți-vă în cuget, uniți-vă 'n simțiri!”

Unirea este o flacăra sfântă pe care trebuie să o hrănești fără întrerupere, pentruca să nu se stingă. *Gazeta Transilvaniei* a hrănit-o săptămână de săptămână, iar, mai apoi, sub Mureșeni, zi de zi. În paginile ei s'a plămădit unirea cea mare. Inelul dela 1843 este inelul logodnei care a precedat actul matrimonial, serbat la 1 Decembrie pe câmpia Alba-Iuliei.

Căsniciile adevărate sunt veșnice. Ele nu pot fi desfăcute nici de vrăjbele interne, nici de intrigile dușmanilor din afară, nici de împotrivrile vremurilor, nici chiar de moarte. Și în istoria Românilor n'a fost un act mai conștient, mai liber, mai adevărat, mai entuziast și mai unanim decât Unirea dela Alba-Iulia.

Acum când patrimoniul acestei Uniri a fost știrbit, *Gazeta Transilvaniei* trebuie să lupte cu sacru devotament și cu râvnă neostentată a fondatorilor ei la restituiră lui integrală.

națională a așezământului nostru în dezvoltarea de mâine a Transilvaniei românești restaurate.

Naționalizarea Academiei Comerciale din Cluj, s'a efectuat în condițiuni destul de deficiente. Aceasta datorită faptului, că în 1919, când s'a pus problema organizării în așezământului superior din capitala Transilvaniei eliberate, Statul s'a ocupat aproape exclusiv de naționalizarea *Universității*. Academia comercială și cea agricolă rămăseseră pe planul al doilea, probabil ocrotindu-se, că ele angajează mai puțin prestigiul cultural al noii stăpâniri românești față de cea maghiară dispărută.

Totuși nu era greu de constatat, chiar dela început, că afirmarea domniei românești în ținuturile alipite la Patria-mună este în funcție directă și de *factorul economic*. Ori comerțul și industriile, cari asiguraseră Transilvaniei și Banatului o prosperitate generală incontestabilă, se găseau aproape numai în losul minorităților etnice.

Răzuni superioare de stat cereau deci o schimbare radicală și în compartimentul *economic*, care să ducă printr-o nouă repartiziție a bogățiilor la *primatul* elementului românesc.

Era, aceasta, un deziderat pe cât de legitim, pe atât și de necesar, a cărui realizare cerea însă timp și perseverență, fiind că ne găsim într-un domeniu de activitate privată, bazată pe libera concurență a valorilor individuale, și nu pe autoritatea oficială a Statului. Trebuiau pregătite, prin urmare, forțele intelectuale menite să ia lupta aspră cu deficiențelor puternice, experimentați și solidari ai bastioanelor numeroase, ce dețineau egoiste, cu aerul unor privilegii medievale intangibile, toate beneficiile masive ale vieții noastre economice.

Acești luptători cu armă profesională serioasă și cu orizonturi largi, nu puteau fi formați decât într-o *școală universitară*. Academia Comercială din Cluj era, deci, o necesitate de Stat, cu îndoit scop: de a pregăti de o parte falanga de profesori pentru liceele comerciale, ce luau ființă unul după altul în centrele urbane, iar de alta de a crea seriile de *ekonomiști*, cari să pătrundă în întreprinderile comerciale și industriale, unde prin muncă să se ridice la conducerea și naționalizarea lor. Dacă agricultura din Transilvania își asigurase, prin reforma agrară, caracterul definitiv *românesc*, el rămânea să mai fie cucerit și pe seama *comerțului* de aici, nu atât pe calea textelor de legi, cât mai mult prin idealismul unor *instituțiuni naționale*, destinate anume pentru ofensiva economică. În fruntea lor se cuvenea să stea *Academia Comercială*, ca așezământ de cultură superioară și de îndrumare profesională a tineretului, hotărât să se consacre, în cadre largi ale noului Stat românesc, unei funcțiuni vitale pentru existența noastră.

Având conștiința acestei misiuni științifice și naționale, evident de o importanță mult mai accentuată pe pământul *Transilvaniei*, Academia noastră a căutat, prin sforțări neîntrerupte, să se ridice la înălțimea răspunderilor ce-i reveneau. Pornind în condiții modeste, cu mijloace reduse și profesori de împrumut, ea a părăsit din prima clipă

făgașul Academiei maghiare, luându-și ca model de inspirație Academia comercială din *București*, a cărei organizare a și adoptat-o, cu unele modificări impuse de nevoile noastre locale.

Treptat, Academia și-a sporit numărul profesorilor proprii, a intensificat programul studiilor și al cursurilor, a îmbunătățit mijloacele de învățământ prin seminarii și biblioteci, muzee și laboratoare, iar prin vizite și excursii la stabilimentele din țară și străinătate a cultivat legătura strânsă dintre știința și practica economică. Când, în 1930, situația legală a Academiei noastre s'a lămurit definitiv, prin extinderea și asupra ei a legii și regulamentului celei din *București*, se începu a doua fază de dezvoltare, în care influența studenților creștea vertiginos până în jurul cifrei de 1000, fapt de sigur extrem de îmbucurător. El dovedea, în opoziție cu numărul în scădere al studenților dela alte Facultăți, că Academia comercială răspunde unei necesități românești reale, și de aici concluzia de a i se acorda toată atențiunea morală și materială la care avea dreptul în virtutea rosturilor mari, ce le îndeplinea pentru Stat și națiune.

Totuși ea nu i-a venit decât *parțial*, în 1938, când legea de reorganizare a învățământului superior a pus-o pe picior de egalitate cu Academia din *București* în privința catedrelor și conferințelor. Cea mai adânc resimțită tribulație, un *palat* corespunzător efectivelor studențești de azi și din viitor, n'a fost îndeplinită, deși străduințele noastre s'au menținut insistente și încrezătoare până în ceasul din urmă. Căci dacă *Universitatea și Facultatea agricolă* s'au bucurat din plin de protecția Statului, care le-a înzestrat cu clădiri moderne și monumentale, fără îndoială, că această generozitate trebuie să se coboare cu aceeași simpatie și peste *Academia Comercială*, fiindcă este tot atât de indispensabilă pentru consolidarea stăpânirii românești din Transilvania. Silințele noastre într-o strângere de fonduri pentru construcția ce ne trebuie începuseră sub cele mai bune auspicii, și numai interesele superioare de *apărare națională* ne-au impus o încetinire a acțiunii întreprinsă cu atâta entuziasm.

Fără comerț și industrie națională aici, suntem lipsiți de suportul firesc al dominației politice sigure și impunătoare. Numai prosperitatea economică de suveranității naționale semnificația ei deplină, puternică și permanentă. Academia comercială dându-și seama de valoarea acestei *axiome de Stat*, pe care o vestește dela catedrele ei, n'a pregătit să acționeze cu tot entuziasmul pentru triumful său succesiv, dând până acum țării, în diferite e sectoare de luptă economică peste 1000 de licențiași. Dacă numărul celor din compartimentul *economic private* este mai redus, faptul nu se datorește vreunei înțelegeri greșite a rostului Academiei și nici lipsei de aptitudini curajoase a licențiașilor, ci absenței capitalului inițial pentru comerțul pe cont propriu. Tinerețea înfruntă ușor riscurile întreprinderii, când i se asigură de către Statul protector posibilitățile primului pas de acțiune practică.

Continuare în pag. 4-a col. 1 și 2 jos

Academia Comercială a Transilvaniei

— o aniversare —

de prof. I. Mateiu
fost rector al Academiei Comerciale

La începutul acestui an școlar s'au împlinit două decenii de viață românească a instituției noastre. Această aniversare avea să fie comemorată la Cluj, în cadrul unor solemnități, ce trebuiau să coincidă cu inaugurarea anului academic. Arbitrului insolit dela Viena a hotărât însă altfel, silindu-ne să luăm drumul pribegiei la Brașov. Aici, dificultățile instalării din toamnă, nu ne au mai îngăduit bucuria acestei aniversări, care ar fi însemnat și o prezentare înaintea

publicului brașovean a celei mai înalte școli de cultură economică de dincoace de Carpați.

De sigur, că nu în cadrul unui articol de gazetă se poate cuprinde semnificația și activitatea de 20 de ani a Academiei de înalte studii comerciale și industriale din Cluj. Dar rândurile de față vor avea cel puțin meritul de a fixa în cronică ardelenă un eveniment cultural important, din cari să se poată trage concluzii drepte cu privire la utilitatea

Iată, tot a ătea ocazii de încurajare a spiritului osăzesc al Românilor brașoveni, tot atâtea îndemnuri pentru aceștia de a se grupa în organizația voluntară a Junilor.

D-l I. Mușlea susține⁷⁾ că nu e admisibil ca stăpânii cetății să nu fi căutat să nimicească această formație militară⁸⁾.

Dar noi am văzut că interesele politice ale Sașilor și mai ales, legăturile economice atât de strânse, în timpurile mai vechi, cu Principatele, i-au făcut pe aceștia nu să nimicească, ci adeseori să canalizeze spiritul ostășesc al Românilor în folosul lor.

Iar când relațiile dintre Sași și Români s'au înrăutățit, mai ales în secolul XVIII și XIX, Români din Schei, ca pretutindeni în Transilvania, au găsit sub aripile ocrotitoare ale bisericii cel mai bun refugiu pentru salvarea instituțiilor, tradițiilor și obiceiurilor lor strămoșești.

De astă dată Sașii zăvoreau straș-

ne porțile cetății și le păzeau cu trabanți înarmați, în Miercurea Paștilor, când știau că e timpul să coboare Junii „dintre Chetri” spre oraș.

Ajuns acest obicei sub egida bisericii, era pus la adăpostul oricăror încercări de primejdire din partea conașionalilor noștri Sași. El putea să se manifeste mai departe cu toate practicile lui vechi, dar suferind de astă dată o influență covârșitoare bisericăscă. Acest lucru a făcut pe d-l N. Orghidan să afirme „că originea Junilor se datorește preoților dela biserica Snt. Nicolae, în dorința acestora de a anima petrecerile din sărbătorile Paștilor”⁸⁾

Mal țărziu, prin anul 1837, protopopul I. Popazu s'a gândit și la „o reglementare a acestui obicei” pentru a înlătura neînțelegerile sau excesele ce s'ar fi putut ivi între Junii și ar fi putut strica armonia dintre ei.⁹⁾

⁸⁾ N. Orghidan: Țara Bârsei p. 31.

⁹⁾ G. I. Pittiș: Sărbătorile Junilor de Paști pp. 11—12.

Felul cum se practică acest obicei azi, în urma influențelor sociale și bisericăști suferite în cursul vremurilor, a pierdut mult din originalitatea lui. Azi Junii nu mai sunt un simplu obicei, cum ar crede cineva, ci un întreg ansamblu de obicei, cu foarte vagi legături între ele, cu practici și curiozități dintre cele mai stranii și tocmai pentru aceea foarte greu de găsit adevărata lor semnificație. Oglindind în mie, „insuși icoana evoluției Românilor din Schei”, cu „elemente străvechi, istorice”¹⁰⁾, dar cu practici ce ne îndeamnă să căutăm obârșia lui în epoca treco-romană, originea obiceiului Junilor se pierde în ceața unor timpuri immemorabile.

Influența ostășească-voincească, de origine trans-danubiană, ce s'a greșit în evul mediu pe vechile obiceiuri ale Junilor, a fost atât de puternică încât a dat acestora un aspect cu totul nou, punând adeseori în umbră „resturile

unei organizații primitive a factorilor din Schei”, făcând pe mulți să susțină, cu drept cuvânt, originea lui pur militară¹¹⁾. Numai influența bisericăscă, mult mai recentă, a exercitat asupra obiceiului Junilor o înrăurire atât de puternică.

Un efractor în fața justiției

— Dumnealui te-a acuzat
Că în beciu i-ai fi intrat
Și că i-ai fi deșertat
Uu butoi cu „drăgășani”
De vreo doisprezece ani.
Te întreb: e adevărat,
Și cu ce drept ai intrat?

— E perfect adevărat
Glăsu' cel acuzat,
Și-am intrat,
Prea Onorat Tribunal,
Fiind spațiul meu vital.

N. Hurlup

¹¹⁾ N. Sulică: Câteva reflexiuni asupra originii Românilor brașoveni în G. Tr. 1898 Nr. 187—194.

Păzește-mă, Doamne, de prieteni..

Experiența de veacuri depozitată de poporul nostru în zicela: „Păzește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă păzesc eu“, a primit — dacă mai era nevoie s'o primească — o nouă confirmare în zilele noastre; de astădată fiind însă vorba nu de indivizi, ci de nații.

Patru luni de zile, capitala vecinilor noștri dela NV. n'a ostenit — prin presă și radio deopotrivă — să frâmbi-jeze lumii îmbucurătorul rezultat al sforțărilor bărbaților săi de Stat: cimentarea printr'un pact a *amicitiei eterne* dintre Ungaria și vecina sa dela Nord de Drava și de Subotince.

Nu se mai sfârșiau vizitele reciproce și banchetele cu șampania efuziunilor de dragoste și bucurie *sinceră*, nestăvilă, că vecinii s'au regăsit pe drumul *colaborării constructive*, pe linia *legăturilor lor seculare*, a căror scumpă amintire n'a putut umbri nici „incidentul“ dela Sarajevo, din vara anului 1914, nici cruzimile războiului deslănțuit pe urma lui, în care honvezii Contelui Tisza mărșăluiră spre țara Karageorghievicilor în crâșnele cântecului:

Megállj, megállj, kulya Szerbia!...
nici chiar amintirea, mai recentă, a „patrioților“ dela Pusztajanka, cei cu raza de acțiune până departe în Sudul Franței, la Marsilia.

Și prietenia atât de ahtiată de ambele popoare a fost tradusă și într'un început de strânsă colaborare pe teren economic, cultural, (desigur și politic!), cu constituiri de asociații mixte pentru promovarea acestor interese și cu dorința expresă de a *lărgi și adânci* toate aceste de-acum *perpetue și indisolubile* legături.

Nu credem să fi fost om care, cunoscând firea și mai ales sentimentele care stăpâneau aceste două nații, să nu fi bufnit în râs cu ocazia difuzării „marelui eveniment din bazinul central al Dunării“.

Popoare care niciodată n'au respectat ceea ce pretindeau să li se respecte lor înșile: dreptul la *viață națională* al altora, își jurau acum frâje de cruce.

Amnarul și cremenea se jurau în fața lumii să nu mai aprindă iasca urii lor latente.

Și patru luni de zile au izbutit în adevăr să-și camufleze adevăratele sentimente pe care și le nutreau reciproc,

adevăratele gânduri care-i pășteau și pe unii și pe alții.

Iată însă că abia trecu armata germană frontiera jugoslavă, frângând primele obstacole opuse de adversar și tocmai în Vinerea Mare a catolicilor — zi pe care și credincioșii acestei biserici o petrec în post și rugăciuni, ca și credincioșii altor biserici — honvezii creștini primiră ordinul de a invada țara „amicilor“, înaintând spre „*milenarele hotare*“, în ajun încă recunoscute ca fruntarii ale unei țări aliate cu ei pe vecii vecilor.

Crucificatul Mântuitor al neamului omenesc se dovedi, la prima ocazie binevenită, a fi numai o fantoșă de reclamă în mijlocul Europei creștine, stăpânitorul adevărat al sufletului maghiar rămânând tot *păgânul Hadúr*.

Celind de această cavaleriească atitudine, mi-au venit în minte versurile ungurești pe care le dau aci tălmăcite în românește:

*Mă îmbrățișar' amicii.
Sufletu-mi atuncia se crezu în rai! „...
Inima-mi pe inimă-le o-apăsară.
Pentruce mă îmbrățișară? mai târziu aflai. —
Cât m'au strâns în brațe, partea dureroasă
Ei mi-o pipăiră:
Ca apoi pumnalul acolo să'nfigă! „...
Și-acolo-l izbiră!*

Inlocuind pe autor cu poporul jugoslav, nu vă per scrisse aceste versuri acum la 11 Aprilie?

Sunt versuri ale poetului care, renegându-și sângele sârb-slovac, a cucerit Ungurilor un loc în literatura universală și care n'a ezitat să și jertfească viața, luptând pentru „libertatea poporului maghiar“, deși, cu ocazia candidării, în anul 1848, la un scaun de deputat în Parlament, se plângea într'un articol publicat în ziarul „Pesti Hirlap“ și datat din Kun-Szent-Miklós 15 Iunie: „Poporul maghiar a voit să măucidă azi, în 15 Iunie, ca pe un spion rus, ca pe un trădător de patrie... Azi sunt trei luni dela 14 Martie, când eu fusei primul între cei care și eu ridicat glasul și-au ieșit pe teren pentru libertatea poporului! Dar eu pentru aceasta nu osâdesc poporul, ci pe conducătorii și amăgitorii lui, pe cari odată legea și D-zeu o să-i facă să ispășească.“)

*) Articolul a fost publicat în „Societatea de Măne“ nr. 3 din anul 1939. Vezi acolo pe larg întregul calvar al poetului cu ocazia acelor alegeri.

Academia Comercială a Transilvaniei

De altfel în concepția noastră rolul esențial al Academiei comerciale nu este acela de a furniza în masă oameni de tețghea, ci de a forma științific *elitele*, menite a ajunge la conducerea întreprinderilor comerciale și instituțiilor financiare, de a sesiza curente ce tind la transformarea continuă a vieții economice, și a găsi soluțiile practice, pentru încadrarea națiunii în ritmul lor irezistibil. Această nu înseamnă, că am neglija însemnătatea *magazinului* sau *uzinei* în pregătirea acestor elite, dar ținem să o dozim în măsura în care ea este necesară culturii generale profesionale, singură îndrituită a hotărî între destinul modest de negustor, sau înălțarea pasională pe cu mla de mari perspective ale *conducătorilor*, de întreprinderi prospere.

Asfel pe lângă *practica obligatorie* din vacanțele mari în birouri și întreprinderi, noi am căutat să ajutăm cu subvenții din fondurile proprii, numeroși studenți cari doriau să se inițieze în anumite rațiuni de comerț sau agenți, iar pe alții i-am trimis tot pe cheltuiala noastră în *Germania*, unde timp de câteva luni s'au introdus în cunoașterea altor taine ale negocului modern.

Biroul comercial, cel punem în funcțiune pentru practica serioasă a *stenodactilograției* și corespondenței, este încă o probă a grijei ce-o avem pentru pregătirea integrală a studenților.

Iar *Oficiul academic*, căruia i-am dat ființă, are menirea de o parte să cultive legăturile dintre Academie și licen-

țiași, iar de alta să mijlocească plasarea lor în întreprinderile economice din Transilvania și Banat.

Prin colaborarea prietenească, alături de profesori, la *Anale* — noua publicație a Academiei — studenții sunt îndrumați, cu mai multă amploare, spre cercetări teoretice în lumina realizărilor economice românești. Seriozitatea acestei pregătiri își găsește de altfel confirmarea și în *tezele de doctorat*, cari prin proporțiile și metoda lor științific stau la nivelul lucrărilor similare din Apus, cinsind pe pușinii licențiași (10 de toți) învredniciți până acum să obțină titlul suprem de doctor în științele economice.

Vasta *bio-bibliografie* a profesorilor și personalului științific ajutător — întocmită pentru *Anuarul jubilar* — arată mai presus de orice contestare, că aici a fost o continuă și vie *activitate intelectuală* pusă în slujba culturii românești.

Extensiunea academică, prin conferințele publice, ce le ține an de an, numărul lor trece de 100, din care cea mai mare parte sunt tipărite în 5 volume, face o operă utilă de ridicare a culturii și preocupărilor economice dela noi.

Iată în rezumat munca de două decenii a Academiei comerciale. Ea justifică, mi se pare, sacrificiile ce s'au făcut pentru experiența și dezvoltarea ei, dar legitimează în același timp și așteptările noastre de a i se asigura toate condițiile necesare unei bune funcționări, fie în Brașov, fie la Cluj, spre a-și îndeplini marea ei misiune economică și națională în viața *Transilvaniei românești*.

Oare dacă s'ar ridica azi din groapa de lângă Sighișoara unde, după luptele lui Bem cu Rușii, trupul lui, fulgerat de glontele dușman, fu aruncat împreună cu trupurile altor luptători anonimi ai libertății, tot glasul lui *Petőfi* ar vorbi în versurile citate sau, cuprins de remușcare, ar cuvânta glasul sângelui lui *Petrovics*?

Intâlnirea „fraților“ de pe cele două laturi ale hotarelor de ieri, n'a mai prilejit însă chiote de bucurie, ca în alte ocazii. Răspunsul primit de Dl. Kristóffy la Moscova a coborât brusc, chiar în Dumineca Paștilor, termometrul entuziasmului, deși nelipsite fanfare au

căutat să-și facă datoria, opintindu-se din răspuțeri să-l țină urcat, să-l exalte chiar.

Cele 56 de steaguri, abia fieralității restituite cu mare alaiu Ungurilor care le pierduseră în luptele din 1848/49, sunt luate iarăși la ochi. Numia de nu s'ar repeta și cu „prietena“ Ungarie istoria cu „prietena“ Jugoslavie. Și încă, cum se spunea la Moscova, pe același temeiu și cu aceeași justificare pe care le-a invocat și reprezentantul Ungariei!

B.

Bucurie și tristețe pascală

de Pr. Aurel Radu

Așa cum urmează anotimpurile, regulat ca zilele calendarului, Paștile bucuriei creștine revine an de an și ne învâluie mereu ființa în haină de evlavie și senin. Peste mizeriile vieții zilnice el ne înalță și ne înseninează, ne strânge sufletul risipit în griji vremelnice și ni-l pironeste în zările veșniciei. Fiorul de bucurie ce cuprinde pe toți, buni și răi, mai pușini credincioși sau cucernici, fac din Paști sărbătoarea tuturor. E grăitoare în privința aceasta, starea sufletească pe care o au în noaptea Invierii, chiar și cei mai înstrăinați creștini: țin și ei să aprindă o făclie măcar și să înconjoare biserica, sau, dacă nici atât, epoi toluși nu se lasă ca să nu ia cel puțin „paști“. E foarte greu să înțelegi deplin, creștinismul a acesta ocazional. El este de multe ori, isvorit din nostalgia sufletului după paradisul copilăriei, mai rar dintr'o necesitate sufletească și de cele mai multe ori dintr'o jenă de întreaga ambianță a sărbătorii.

De sigur, că bucuria pascală e mai mare în lumea satelor. Satul e cadrul larg, în care pietatea bimilenară a sufletului românesc se manifestă din plin. La aceasta contribuie nu numai peisajul natural al satului, ci mai ales credința vie și bogată, încărcată de tradiții străvechi ale săteanului. Azi ca și altădată:

Biserica pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,
Că întreaga lume este plină,
De-acelaș gând din cer adus:

Și cât e de frumos în sat!
Creștinii vin tăcuți din vale
Și doi de se întănesc în cale
Iși zic: Hristos a înviat!
Și râde-atâta sărbătoare,
Din chipul lor, cel ars de soare.

Așa a văzut, poetul țărănimii, Coșbuc. Și a văzut bine și a zugrăvit frumos. Bucuria aceasta, își are un temeiu adânc; ea isvorește din faptul istoric al Invierii din morți a Mântuitorului. Minunea Invierii e piatra unghiulară al creștinismului. Din acest adevăr creștin, ne smulgem întreaga energie spirituală, în trunnică noastră existență. Ea ne dă tăria credinții creștine, căci ne dă siguranța invierii noastre a tuturor. Un mare cuceritor creștin rezumă astfel credința creștină în înviere: Hristos a înviat — înseamnă; într'adevăr Dumnezeu există. Hristos a înviat — înseamnă; într'adevăr există lumea cerească, lumea reală și fără de moarte. Hristos a înviat —

înseamnă: toate nădejile bune ale omenirii sunt îndreptățite. Hristos a înviat — înseamnă; toate problemele vieții sunt pe deplin deslegate. Toate problemele vieții sunt deslegate, parabolele principale și grele sunt lămurite, cătușele întunerecului și ale tristeții sunt fărâmate, fiindcă Hristos a înviat.

Iată pentruce, odată cu venirea creștinismului și inscripțiile funerare depe morminte s'au schimbat. Din triste și întortochiate, ele au devenit, clare și luminoase: „Dormi în pace“, sau „aici aștept învierea din morți“...

Credința în înviere a salvat multe suflete. Pe Faust l-a oprit de a bea otravă, clopotele invierii. Iar Catiușa din „Invieria“ lui Tolstoi se intoarce la o viață nouă, tot la auzul clopotelor invierii. Și minunea credinții creștine, e aceeași azi, ca și altădată. Ea singură poate aduce nădejdi noi și proaspete, în sufletele răvășite de îndoieli și nenorociri.

Dar bucuria creștină a Paștilor e întunecată în acest an de durerea unui neam întreg. Într'adevăr, graniți frânte, milioane de frați roboți, ne face să ne sângereze inimile. Cum să ne putem bucura noi, când știm pe atâția frați, că mânâncă pânea într'u durere? Ce Paști triste trebuie să aibă ei! Și totuși, în această sărbătoare, datorită credinții străbune, peste granițe vremelnice, noi toți ne regăsim înfrățiți în jurul aceluiași altare, ne găsim unificați în nădejdea și credința invierii neamului nostru. Sufletul unui neam întreg, unit prin aceeași credință, vibrează de aceeași nădejde în noaptea invierii. Și acesta e lucrul de căpetenie. Verificăm pentru a nu știu câta oară adevărul creștin, că *nu există răstăgnire, fără înviere*. Vom fi iarăși ce am fost și mai mult încă! Ne-o spune poetul — care printr'un tragic destin a ajuns de două ori poetul pătimirii noastre.

„Va fi 'ntr'o zi de primăvară“
„Cu molcom zvon în zări albastre“,
„Când poate nimeni n'a mai plânge“
„Fărămițarea țării noastre“.

(Ceahlău).

Un neam nu biruește prin plângeri și ieremiade, ci prin credință și încordare voinicească în luptă cu protivnicile sorții. Și, Paștile ne dă mai mult decât o mângâiere, el ne dă o credință cât munții.

Scrisoare din Moldova

de Dr. Pompillu Nistor

Am ajuns la Iași după o călătorie lungă de 16 ore cu trenul. Prin dreptul stației *Grajduri*, nume ce mi s'a părut a nu fi fără semnificație, se lumina de zluă, o zi ploioasă de Martie. De-alungul căii ferate, de ambele părți, bălți întinse, tot atâta teren necultivat și izvor de malarie, pe zecl și zecl de kilometri. Satele resfrate, cu case de chirpici, fără *grajduri*, uneori fără nici o împrejmuire, se întind mohorite pe costișele despădurite, spălate de ploa, rupte de șuvoale. Pentru noul venit aceste sate, chiar văzute din tren, sunt o apariție dezolantă și dezolarea crește dacă al posibilitatea să le vezi din apropiere.

Zic: „posibilitatea“, căci aceste sate, dacă nu sunt străbătute de șoseaua națională — și uneori nici pe a-cestă șosea — nu sunt accesibile, în

vremea primăverii, nici cu mașina, nici cu căruța, ba uneori nici cu boii. Odată, la cel doi boi al căruții au trebuit adăugați alți doi, ca să ne scoată din glod și aceasta nu pe ulița lăaturalnică, ci chiar pe șoseaua națională.

Gunoaiele ce zac pretutindeni, băltoacele cu apă stătută, norolul gras — „glodul“ moldovenesc, — vitele mici, slabe, de rasă inferioară, ținute și țarna în liber, sub un acoperiș deschis, porcii cu nas lung, slab și pitici și la un an, mizeria din case, toate acestea îți fac inima să se strângă.

Mal poate fi mirare că în Moldova avem cea mai mare mortalitate infantilă din toată țara?

Mă grăbesc, însă, să adaug, că această stare e ceva mai bună în partea dinspre munte a județelor, de-alungul Carpaților.

I A Ș I I

Mă leagă de Iași amintirile scumpe, din vremea eroică a neamului și dela sfârșitul tinereții mele. M'am apropiat, deci, cu emotie de acest oraș, scump tuturor Românilor. Am avut fericirea să fiu de față la epica intrare a voluntarilor veniți din Rusia, în 1917, să fiu și eu primit, alături de camarazii mei, de toată Moldova și de toată țara, cu o însuflețire fără margini; am jucat atunci hora în Piața Unirii, am depus jurământul, am avut cinstea să stau la masă cu M. S. Regele Ferdinand, mareșalul Presan și guvernul țării.

Imi închipuam că volu găsi un alt Iași, mai bogat, mai mărit, mai urbanizat. L-am aflat aproape la fel ca în 1917.

S'a schimbat puțin de tot, prea puțin față de progresul altor orașe din țară și mai ales de elefantiaza Capitaliei. Totuși, a crescut și Iașii. Dar a crescut pe de lături și nu în bine. Căci în bălțile și terenul inundabil din spre Niculița, a crescut azi un nou oraș, abia născut, înotând în apă și norolu, înălțat din bordele sărăcicioase și insalubre. Trecând cu trenul pe lângă ele, îți vine să crezi că s'a confecționat, în grabă, un nou „ghetto”, în care evreii, stăpâni în centru, au împlins muncitorimea și sărăcimea creștină.

Pestruzile Iașilor multimea forfotă. Mica Piață a Unirii, străzile „corso”-ului, ca și toate răspântiile sunt pline de lume, o lume care umbra agale și alta care stă, privește în gol și mănâncă semințe de floarea soarelui. Pare că aici lumea nu are de lucru. E și un

adevăr în asta, căci totul stagnează în Iași și atât creștinii, cât și evreii, ies la stradă să caște gura.

E și un semn al mizeriei de-acasă, caracteristic orașelor cu mulți proletari. Omul, din locuința lui săracă, rece, insalubră, evadează la aer, în stradă. Și mai este și urmarea faptului, că orașul nu are parcuri și grădini publice în centru, afară de Copoul îndepărtat de centru și neaccesibil tuturor.

Nicărlu nu vezi atâtea zdrențoși ca la Iași. Și nu este vorba de cerșetorii care stau droaie, dar îi vezi prin trandave, prin prăvălii, cu hainele ponosite, rupte. În cartierele negustorești, aproape monopolizate de evrei, nu vezi oameni mal bine îmbrăcați. Și desigur, nu poate fi vorba de curățenie la evrei, dar faptul mai denotă că mizeria e tot atât de mare și la ei.

Magazine și vitrine. Un alt fapt care-ți bate la ochi, decă vli din Brașov sau din alt oraș din Ardeal: sărăcia vitrinelor, lipsite de eleganță și gust. Prăvăliile sunt mici, în schimb au firmele mari, acoperind fațada. Mărfuri puține în ele. Ce abundă, sunt micile bodege și restaurante.

Totuși, sunt și magazine mai frumoase, între care librărie în loc de frunte. Și sunt și românești.

Pe str. Lăpușeanu mai ales sunt și firme românești. Românii sunt mai bine reprezentați prin bodegi, restaurante, debite, băcănii, frizerii, adică unde nu se cere o specializare mai serioasă și mai îndelungată.

Hristos a înviat

de I. Bozdog

Imnul biruinții răsbate astăzi spre înălțimi prin fumul de tămâie și din cele mai umile și mistice altare ca și din pompoasele catedrale și biserici împărătești.

Lumina cea adevărată s'a aprins și crezul întregii lumi se hrănește din undele ei zămislitoare de noi puteri.

Robia și puterea morții au fost răpuse și căile mântuirii au fost deschise întregii omeniri.

Nouă lege s'a înstăpânit pe pământ și în inimi: legea iubirii și a iertării.

Deaceia strămoșească noastră biserică încheie șirul cântărilor de tânguire și jale creștinească, schimbă haina cernită a durerii și îmbrăcând vesmântul sărbătoreț al bucuriei, ne chiamă pe toți, să luăm: *lumină din lumină și tărie din izvorul nestricăciunii.*

Chezășia acestei fericite schimbări este isvorită din *Inviere*, care devine temelia credinții și tăriei noastre creștinești.

Pătruns de această curată și nezdruncinată credință, statornicită de Mântuitorul Lumii, neamul nostru și-a purtat cu creștinească resemnare și neclintită credință Crucea suferințelor prin veacuri, ajungând la ziua Invierii Sale.

Imbibat în toate fibrele ființei sale de înțelesul integral și imutabil al doctrinei lui Isus, schimbându-și giulgiul mormântului de veacuri cu haina strălucitoare a biruinței: *a iertat toate pentru Inviere și le-a zis fraților și celor care l-au urit pe el.*

Nu înțeleg să se supună acelorași legi vecinice, statornicite de Isus și cei ce ne-au împins spre moarte și stricăciune.

Deaceia din paharul bucuriei Praznicului Invierii din acest an sorbim mai multe lacrimi, chiar decât în timpurile vitregilor noastre robii din trecut.

Gândurile noastre nu petrec acum pe pământul liber și în fâlfăitul bucuriei creștinești, ci ele străbat în valuri spre frontierele ciuntite.

Inimile noastre sunt înmănușiate cu cele ale fraților dintre Siret și Nistru și din grădina frumoasă a lui Ștefan cel Mare: unde glasul clopotelor creștinești a amușit, unde troparele Invierii se cântă în ascunzișurile codrului și dedesupturile pământului.

Gândurile noastre caută cu înfrigurare, dincolo de liniile măestrui trase

peste trupul Ardealului, inima scaldată în durerea pustirii a sutelor de mii, care au rămas fără preot în biserică, și cărorora hainul stăpân le-a oprit graiul suspinului strămoșesc pe buze.

Suntem apăsători toți asupra zecilor de morminte proaspete din pământul Ardealului scump, care ne-a cerut alte jertfe la temelia vieții lui.

Ei se cuminecă și iau Paști ispășitoare de suferinți, nu' din altarele părăsite, ci din trupul frânt al neamului pe care îl amestecă în lacrimi de suferinți.

N'are cine le aprinde lumina și nimeni nu le vestește Invierea din mormanele de ruine în care s'au prefăcut sute de locașuri sfinte!

Să ne simtă însă *acolo*, pe toți, împreună cu ei la acest praznic: căci pe ei îi îmbrățișăm cei dintâii, lor le facem primos primul nostru gând al Invierii.

Să aibă credința neclintită, că vom străjui și lupta, până când împreună vom putea prăznuii și răspunde: *Adevărat a înviat!*

Cronica economică

O adunare generală și un bilanț

de Aurel Dongoroz

Duminică, 12 Aprilie a. c. și-a ținut adunarea generală ordinară Cooperativa „România” din Brașov, când consiliul de administrație a prezentat bilanțul celui de al doilea an de activitate.

Rezultate frumoase și încurajatoare, menite să răsplătească munca, grijile și neajunsurile cu care au avut de luptat inițiatorii și conducătorii acestei societăți.

Faptele, reflectate în bilanțul încheiat, cinstesc în mod deosebit pe femeia română, care înțelege să și dea contribuția de muncă și pricepere pentru afirmarea elementului românesc în viața economică a Brașovului și a țării.

Pedica cea mai grea și cea mai dureroasă în calea inițiatorilor românești este indiferența și lipsa de solidaritate caracteristică societății noastre.

Și azi stăruie printre noi părerea, că Românul nu e bun comerciant, deși

practica a dovedit contrariul. Și azi mai sunt mulți dintre noi, cari intră fără nici o reținere într-o prăvălie străină, chiar când aceiași marfă o găsește în prăvăliile românești tot de același calitate și la același preț.

Cât de departe suntem de solidaritatea bine încheată și bine înțeleasă a celorlalte neamuri din jurul nostru, solidaritate manifestată fără rezerve și simțită adeseori de noi cu umilință.

Intreprinderile cooperatiste cer o solidaritate desăvârșită a membrilor. Nicăieri ca aci spiritul de solidaritate nu poate fi mai bine cultivat și verificat.

Cum se cuvine să arătăm convingerea și voința noastră de a contribui, cu modesta puteri dar cu destulă tărie, la sprijinirea și dezvoltarea spiritului de solidaritate românească?

Să nu uităm că fără jertfe nu se

poate ajunge la biruință. Nu calculul rentabilității banului dat, sau al beneficiului imediat, ci gândul de bine, colectiv, să preocupe pe acei ce înțeleg să sprijine inițiativele românești.

La Brașov, mișcarea cooperatistă românească se dezvoltă în condițiuni și cu frumoase rezultate morale și materiale.

Pentru propășirea acestor întreprinderi ca și a întregului comerț românesc de aci se cere, din partea Românilor, mai multă solidaritate și o mai bună înțelegere a strădaniilor și a luptei ce se duce pe tărâm economic.

Numai astfel vom ajunge la stăpânirea comerțului și industriei și vom dobândi locul de întâietate ce ni se cuvine în viața economică a țării.

DIN VREMURI TRECUTE

— Ceva nou despre Rudolf Orghidan —

de C. Mușlea

Vechiu centru cultural românesc, Brașovul a căutat totdeauna să fie printre cele dintâi orașe, din care slova românească să se răspândească cât mai mult.

Diaconul Coresi, cu prețșoșii săi colaboratori, protopopii Iane și Mihail dela biserica Sf. Nicolae, își tipărește aici 9 din cele 22 de cărți ale sale. Acestuia îi urmează Petru Șoanul, dascăl și mai apoi preot la aceeași biserică și care la anul 1731 își face o tipografie, în care și tipărește calendarele sale, lucru pe care nu l mai văzuse nicăieri, dar... „Izvodul” și l luase dela învățatul protopop tot de aici, Statte Grid. Au urmat apoi frații Ioan și Constantin Boghici, care la anul 1804 arendară pe 12 ani tipografia lui I. G. Schobeln, în care au tipărit multe cărți de suflet folositoare.

Răvna aceasta frumoasă de a și vedea naționalii ajunși cu un ceas mai curând la o cultură cât de cât mai apropiată de a concetățenilor lor, l-a îndemnat și pe vrednicul român și înstăritul neguțator Rudolf Orghidan să încerce a și face și el o tipografie.

Mulți au scris despre viața bogată în fapte românești a acestui neguțator brașovean. Că a fost un cald sprijinitor al tuturor inițiativelor românești, este lucru știut. El a contribuit cu sume, importante pentru acele vremuri, la ridicarea marelui liceu de astăzi „Andrei Șaguna”; cu cheltutala lui și-a publicat Dimitrie Leca „Gramatica românească și nemțească”, care a apărut la 1835 în Brașov, și tot cu ajutorul lui, și a lui Dimitrie Marin — iar dela numărul 2 încolo numai cu a lui Orghidan — a apărut aici, la anul 1837: „Foata Duminecii spre înmulțirea celor de obște folositoare cunoștințe.”

Despre intenția lui de a și avea o tipografie proprie, nu se mai știa astăzi, cu toate că lucrul e vechiu. Eu îl știu din câteva documente, păstrate în bogata Arhivă a Municipiului Brașov.

Înainte de Orghidan cu aproape doi ani, încercase și abatele Anton Kovács, directorul gimnaziului romano-catolic din Brașov, să inițieze o tipografie, în care avea să apară și un ziar ungaro-german. Guvernul ungar cărula îi ceruse aprobarea necesară, a cerut însă Magistratul — în urma unui ordin al Curții — să arate ce părere are în această cauză și Magistratul, la rândul său, ceru și el părerea lui Johan Gött, vechiul proprietar de tipografie săsească. Se vede însă că părerea acestuia din urmă n'a fost favorabilă nici pentru tipografie, nici pentru ziar.

Prin luna lui Aprilie 1850, comandamentul militar districtual cezarocălesc din Sibiu trimise Magistratului din Brașov cererea lui Rudolf Orghidan (Păcat că această cerere nu s'a păstrat! Ar fi interesante motivele pe care Orghidan își sprijinea cererea!) de a deschide aici o tipografie românească.

Ca și în cazul lui Kovács însă, Magistratul trimise cererea poliției,

care să stea de vorbă cu Gött, și apoi să raporteze.

La 5 Iunie 1850 Magistratul răspunde comandamentului, alăturând și raportul poliției, ca și o declarație a lui Gött, care deasemenea nu ni s'au păstrat, dar din cele ce urmează, ușor putem ghici de ce conținut erau, căci iată ce se spune în acest răspuns:

În legătură cu cererea lui Rudolf Orghidan, trimisă nouă împreună cu decretul aulic No. 2406 din 3 Aprilie a. c. pentru a l se da voie să și deschidă aici o tipografie românească, credem că acest lucru constituie un drept, care până acum a fost exercitat absolut numai de către proprietarii tipografiei ce există aici în Brașov de trei sute de ani și care se află acum în proprietatea tipografului Johan Gött. Magistratul s'a văzut deci obligat să dispună ca poliția să asculte și pe tipograful Gött. Ceea ce declară acesta, și felul cum poliția a luat notă de această declarație, se va vedea din cele două anexe. Totuși, Magistratul își permite să raporteze cu supunere că aprobă atât motivele aduse de poliție, cât și de Gött, *contra* aprobării cererii lui Orghidan, constatând și el — Magistratul — la rândul său, că nu este just, nici echitabil (?), *nici necesar, ba nici chiar de recomandat* să i se dea lui Orghidan aprobarea cerută. Nu este just și echitabil pentru că această tipografie ar avea ca urmare un prejudiciu al unei libertăți de trei sute de ani, și care nici prin necesitate și nici prin considerații pentru binele general nu ar avea înțeles; nu este necesară, deoarece tipografiile existente fac față tuturor cerințelor literaturii românești; de recomandat nu este deoarece Orghidan nu are de loc cunoștințe în arta tipografiei, iar înmulțirea tipografiilor, mai ales sub o conducere nu înțeles de pregătire, în vremurile de azi, ar putea fi chiar periculoasă (!).

Să vede însă că și comandamentul militar l-a bătut la ochi acest raport, ca și amestecul lui Gött în cauză, căci el se adresează din nou Magistratului, întrebând: pentru ce cererea lui Orghidan l-a fost comunicată și lui Gött? Magistratul răspunde că acest lucru l-a arătat la începutul raportului. Își permite totuși să adauge că lui Gött nu i s'a cerut părerea, ci doar o declarație, și aceasta tocmai din motivul că Gött este interesat în cauză, și deci — crede Magistratul — nu se poate decide în cauză fără a fi ascultat și cuvântul lui! Drept încheiere însă mai spune că Orghidan, ca neguțitor bine înstărit, se bucură de o reputație bună și că în timpul revoluției nu s'a compromis de loc (!?)

Ce s'a mai întâmplat, nu știm! Știm însă că Orghidan n'a ajuns să și vadă visul cu ochii — căci vis a fost! Dacă l s'ar fi îndeplinit dorința, poate că am fi cu un pas-doi mai înainte. Dar vremurile se schimbă și, totuși, se repetă.

Studentimea română din Cluj și Procesul Memorandului

de Dr. Ion Moga

III.

Intr-o asemenea atmosferă încărcată sosi vestea că în ziua de 7 Maiu 1894 va deceda Curtea cu Jurați din Cluj judecarea membrilor comitetului executiv al partidului național, acuzați de a fi atacat puterea executivă a legii unirii Transilvaniei cu Ungaria, prin tipărirea și răspândirea Memorandului. Studentimea română trăia într-o veșnică agitație. Justiția Maghiară contesta faptul că membrii comitetului executiv al partidului ar fi fost îndreptățiți a lucra în numele poporului român în chestia Memorandului și din acest motiv studentimea română din Cluj în colaborare cu cea din Viena, Budapesta și Oradea au decis mobilizarea maselor țărănești pe ziua procesului la Cluj, pentru a organiza mari manifestații de solidaritate cu acuzații.

În acest scop studenții, încă din luna Aprilie, tipăriră două foi volante pe cari le răspândiră pe întreg cuprinsul Ardealului.

Prima foaie e intitulată:

Manifestul Junimii Academice Române din Transilvania, Banat și Ungaria pentru comitetul executiv al Partidului Național Român, iar a doua e un

Apel adresat Poporului Român în care, lămurindu importanța procesului Memorandului, dă instrucțiuni precise privitoare la felul cum trebuie organizată manifestația Românilor în ziua de 7 Maiu la Cluj. În acest scop tinerimea română îndrumă ca 1) satele din jurul Clujului să vie în massă compactă. 2) Comunele mai îndepărtate să trimită delegați. 3) De pretutindeni să se trimită adrese de aderență și încurajare acuzaților dela Cluj și 4) Invită pe toți preoții de ambele confesiuni să vestească poporul, în Dumineca Tomii, însemnătatea procesului, iar în ziua de 7 Maiu să țină slujbe rugându-se ca Dumnezeu să ajute dreptății.

Apelul se termină cu următoarele cuvinte:

„Părinți ai noștri, mame iubite, frați și surori, pentru numele lui Dumnezeu Vă rugăm și Vă conjurăm, ridicăți inimile voastre, ca toți să ne arătăm vrednici urmași ai străbunilor noștri și să purtăm cu toții în piept dorul sfintei libertăți.

La Cluj, pe câmpul judecării, să ne vedem cu toții.

Tinerimea Română”

În urma acestui apel, în ziua de 7 Maiu, peste 5000 de țărani și intelectuali români se îngrămădiră pe străzile Clujului, deslănțuind o uriașă manifestație de simpatie pentru acuzați. Clujul unguresc clocotea de urazele multilor românești cari înțeseau străzile apropiate ale clădirii Reduta, unde se judeca procesul. De teama acestei mulțimi îndârjite președintele Curții cu jurați a înconjurat clădirea cu 1600 de soldați infanteriști și două escadroane de husari, și întreg aparatul polițienesc, ajutat de membrii societății Kárpát-egyesület, cercetau izvorul de unde pornise agitația. El fu repede aflat în biroul de redacție de la hotelul Biasini, unde lucrau corespondenții ziarelor române și streine, cei mai mulți studenți de ai noștri. Siguranța îndată făcu descindere în localul redacției, sechestrand întreg materialul găsit, între cari și câteva exemplare din *Manifest* și *Apel* cu semnăturile studenților, cari astfel fură identificați ca principali instigatori.

Siguranța sesizând despre cele descoperite pe Ministerul Instrucțiunii Publice, acesta încă în ziua de 19 Maiu trimise rectorului Universității din Cluj ordinul Nr. 1165 prin care îi dău cunoștință, că, cu prilejul judecării Procesului Memorandului, intelectualii și preoții au răspândit prin mulțime manifeste incendiare semnate cu numele generic de „Tinerimea Română” și „Junimea Academice Române”. Rectorul e invitat deci să procedeze urgent la o anchetă printre studenții români, pentru a identifica pe autorii, tipăritorii și răspânditorii acestor manifeste și pentru a afla dacă s'au ținut adunări se-

crete și cum s'a ajuns la stabilirea definitivă a textelor incriminate.

În urma acestui ordin, Rectorul s'a adresat justiției și siguranței care i-a procurat din ambele foi volante câte un exemplar, semnate de studenți și stabilind lista celor 42 semnatori, pe ziua de 30 Maiu i-a citat înaintea consiliului de disciplină. Moralul studenților noștri ere foarte ridicat. În fiecare svăcnea conștiința, că s'a încadrat în marele proces al neamului, căutând să fie demn de rolul ce-l avea în acel moment. E caracteristică în această privință următoarea informație pe care studenții au trimis-o ziarului „Tribuna”:

„Tinerimea română în foc”

Cluj, 18/30 Maiu 1894

Astăzi, la ora 4^{1/2} după amiază, au fost citați din partea rectorului Universității 43 de tineri universitari români la un aspru interogator. Causa este: Manifestul și Apelul redactat, tipărit și răspândit între poporul nostru de tinerimea universitară română din incidentul epocalului proces al Memorandului.

Interogatorul s'a început la 5 ore după amiază, prezentându-se toți citații cu frunzi ridicate și cu o rară și admirabilă bărbăție, mândri fiind de cauza în care s'au angajat.

Toți interogații răspund rezolut și în solidaritate primesc toată răspunderea pentru redactarea, tipărirea și răspândirea manifestului și apelului.

Toate semnele arată, că o adevărată goană se pornește și în contra tinerimii române, cu deosebire numai, că ea se pornește din partea autorităților universitare, pentru ca să se continue pe calea judecătoriei.

Ni s'a aruncat și nouă odată mănusa! Noi avem să o primim.

Și în adevăr, acești studenți, cei mai mulți de o fragedă tinerete și-au asumat într-o splendidă solidaritate și cu o impresionantă bărbăție și demnitate, răspunderea actului lor, sfidând rigorile regulamentelor și ale justiției penale.

Spicuind dosarul acestui proces discipular fie-ne îngăduit să cităm câteva răspunsuri elocvente date de acești tineri înaintea forurilor universitare.

Sedința consiliului de disciplină din 30 Maiu 1894.

Prezenți: Dr. Brandt Iozsef, rector Dr. Iancsó György, decan la drept Balogh, notar.

R: Aurel Ciortea:

„La sfârșitul lunei Aprilie am primit dela studentimea română din Viena câte un exemplar litografiat al acestor foi volante cu invitația să ne facem observațiile, cece noi am și făcut, am întărit aceste observații cu semnăturile noastre și le-am trimis la Viena, de unde apoi ne-au fost retrimise în formă tipărită.

Din stocul primit eu am trimis vre-o 15 exemplare în regiunea mea natală, iar 4-5 exemplare le-am împărțit în localitate.

Îmi recunosc ca a mea proprie iscălitura de pe exemplarul ce-l aveți și declar că am semnat acest exemplar tipărit pentru a desminti unele versiuni răspândite în opinia publică și prin presă, că noi studenții n'avem curajul de a ne asuma nominal răspunderea celor scrise în aceste foi volante”.

Cigăreanu Liviu:

„Când am știut că procesul Memorandului va ajunge sigur să fie judecat, s'a surlat între noi ideea de a redacta un Apel către poporul român și în acest scop am intrat în corespondență cu studentimea română de la Universitățile din Budapesta, Viena și Graz și cu colegii dela Academia de Drept din Oradea. Primul concept al acestui apel ne-a sosit dela Viena, exemplarul trimis mie l-am iscălit în semn că consimt și-mi iau răspunderea

conținutului și l-am retrimis la Viena. Când am primit apoi exemplarele tipărite, am împărțit și eu din ele atât aici la Cluj, cât și în județul Torda”.

Maniu Valer, confirmă cele de mai sus cu adaosul, că din exemplarele sosite dela Viena și iscălite de studenți a dat unul lui Ilie Dăianu, student în filosofie la Budapesta, și ziarist, pentru a-l publica în gazete.

Privitor la răspândirea exemplarelor tipărite declară că 25 exemplare le-a împărțit printre Românii veniți la Cluj.

Tempea Valer, completează cele declarate de antecesori cu următoarele:

Am iscălit cu toții aceste exemplare pentru a dovedi că noi ne recunoaștem a fi autorii Apelului și ai Manifestului și că titlul de „Junimea Academică Română” și „Tinerimea Română” nu sunt nume fictive, ci numirea prin care trebuie să fim înțeleși noi. Scopul ne-a fost, apoi, ca Ilie Dăianu, în calitate de ziarist, să publice aceste foi volante iscălite de noi în zărele „Tribuna”, „Dreptatea” și „Gazeta Transilvaniei”.

Când s'a ținut apoi percheziția în biroul nostru de presă de la hotelul Biasini, justiția a sechestrat odată cu materialul din redacție și exemplarele din Apel și Manifeste iscălite de studentimea română din Budapesta.

Sedința consiliului de disciplină ținută în 9 Iunie 1894.

Prezenți: Dr. Kiss Mor, prodecanul Fac. de Drept (președ).

Dr. Söte Iozsef, Dr. Szechy și Dr. Earkas Gyula (decani) și

Balogh Ioan, notar.

În complectarea ședinței din 30 Maiu, toți studenții își mențin declarațiile anterioare.

(Va urma)

ACUM 93 de ani

G. Tr. Nr. 69 — 23 August 1848.

Revizuirea reformei agrare.

Ascultați! Tot în ședința din 23 August se depuseră pe masa verde mai multe petițiuni din osebite părți ale țării, încărcate cu sume de subscripții; între acele petiții unele pretind, ca dieta țării să reinființeze iobăgia și robia poporului în toată țara! Dieta însă, care știe prea bine că tocmai iobagii unguri, încă din Mart. a. c., începuseră a revolta și a ucide din proprietari, făcu prea bine că înlătură deocamdată acele petițiuni, ale căror împlinire ar trage în urma-și cele mai crâncene răsunări, omoruri, focuri și toate relele. (În Ardeal încă se obișnuiesc unii nemeși a restaura iobăgia, însă, de nu și-au pierdut mintea cu totul, să nu cuteze a mai pune la probă nouă suferința, poporului. Însă, preteni ai poporului, fiți cu luare aminte asupra cabalelor reacționare, spargeți-le cuibul; priveghiați ziua-noaptea...).

G. Tr. Nr. 94 — 9 Sept. 1843.

Háromszék. Săcuii ținură o adunare în 12 și 13 Sept. la Sz. Katolna, sub președenția cărmătorului A. Horvát, fiind de față și Berzencei comisarul ministerial, care spuse adunării că săcuiilor li s'a deschis Banatul spre colonizare în locul Sârbilor (și al Românilor) chier prin dietă, deci și din România. În 2 zile se și adună peste 600 recrui.

Comisia regnicolară care lucrase legile Transilvane și anume condițiile U iunii, își încheie operatul, însă pentru România rău pe cât se poate. Se pare însă că nici pentru Sași nu e bine, căci deputatul Schmidt în ședința din 12 declară a și jertfi libertatea, decât naționalitatea și că pentru alte popoare: nu se face nimic!

CARTI ȘI REVISTE

G. POPA LISSEANU:

Confînuitatea Românilor în Dacia. Dovezi Nouă.

București, 1941 (Anale Acad. Rom. Mem. Sect. Ist. S. III, T. XXIII).

Între cele mai importante produse ale literaturii noastre istorice din ultimul timp sunt, fără îndoială, și cele 17 volume ale colecției „Izvoarele Istoriei Românilor”, datorite penel și sârguinței vechiului și distinsului cercetător în domeniul istoriei noastre cere este dl prof. Gh. Popa Lisseanu.

Originea din străvechea patrie „țară” românească a Făgărașului, naștră „Negrulul”, — Vodă — a celui legendar, iar nu a celui presupus aleva de savanții noștri — d-i Gh. Popa Lisseanu ne dăruie încă acum patruzeci și mai bine de ani cu cea mai bună lucrare asupra „Tablelor cerate” romane, descoperite în Transilvania, și cari prin raritatea lor extraordinară atrăseseră atenția învățaților din toată lumea și în special a lui Mommsen.

„Continuitatea Românilor în Dacia”, ultima d-sale lucrare, cuprinde rezultatul cercetărilor făcute în domeniul istoriei vechi românești cu prilejul publicării „Izvoarelor” amintite și conține înșirarea în 34 capitole a dovezilor principale ale acestei continuități, scoase din scrierile păsrate ale autorilor vechi romani bizanțini și din celelalte scrieri, însemnări și documente medievale, precum și a celor cari decurg din cercetările arheologice, din toponimie și din studiul limbii românești.

Adunat și înfățișat sistematic într-un singur volum, argumentele în favorul continuității, culese cu multă atenție de autor, constituiesc cea mai puternică pledoarie împotriva adversarilor ei, aderenți ai școlii pseudo-stiințifice a lui Rösler, a cărui superficialitate și lipsă de pregătire a fost scoasă la iveală, cu dovezi destul de palpabile, și de scriitorul acestor rânduri în lucrarea sa „O nouă contribuție la istoria Românilor în evul mediu” (Brașov, 1938).

Încă dela început, după înșirarea argumentelor arheologice și a „rătărilor” lui Ammanus Marcellinus și Jordanes, autorul ajunge la concluzia că „cohabitarea romano-gotă”, contestată

de adversarii continuității este „dovedită” (pg. 27). De altfel și filologia a constatat în mod definitiv și neîndoind existența urmelor influențelor gotice asupra limbii românești, nimicind astfel unul din argumentele de căpetenie ale röslerianilor.

Dar coabitarea romano-gotă în Nordul Dunării o dovedesc și relațiile istoricilor de mai sus despre raporturile bune, relațiile pacifice și intensa activitate comercială care a existat între Dacia gotică și stăpânirea politică romană limitată acum la Dunăre. Goții figurează cu puțină întreruperi ca aliați și „fedeerați” ai Romanilor. Trecătoarea din Carpați, *Butae*, amintită de Jordanes, este după părerea noastră a pasul Buzăului, de oarecui flouit cu acest nume a format centrul așezării și stăpânirii politice a Goților în Dacia.

Drept dovadă a persistenței populației romane la Nordul Dunării, poate fi considerat și faptul numeroaselor expediții armate ale Romanilor peste Dunăre (Constantin cel Mare a construit chiar un nou pod peste Dunăre, la Celei, și a zidit pe pământul românesc de astăzi, și cetatea și orașul Daphne).

O altă strălucită dovadă a conviețuirii și colaborării romano-gote cuprinsă în opera lui Jordanes, pe care însă autorul a scăpat-o din vedere, este înrolarea de către regele got Ostrogotha în oastea sa, a miilor de soldați romani concediați de generalul Decius. Important este aici faptul că această trecere în armata regelui got a soldaților romani a fost cerută chiar de aceștia căci — scrie Jordanes în Cartea XVI — regele Ostrogotha „după ce i-a primit, s'a înflăcărat de vorbele lor și a format numai decât o armată de treizeci de mii de oameni gata de luptă” (G. Popa Lisseanu, *Jordanes*, „Izvoarele istoriei Românilor”, vol. XIII—XIV, p. 103).

Dovada existenței unui graiu latin la Nordul Dunării, o găsim pentru epoca lui Attila la scriitorul Priscus, iar pentru epoca năvălirilor slave în opera lui

Procopius. Iar din scrierile lui Theophilactus Simocattes aflăm că și la sfârșitul secolului al 6-lea exista încă la Romani din dreapta Dunării conștiința că și pământul din stânga ei „este pământ roman”. Aceasta reiese din convingerea pe care generalul roman Priscus a avut-o în decursul unei expediții ale sale în Nordul Dunării, cu Chaganul Avarilor, cărui el declara că: „pământul acesta este pământ roman” (p. 43).

Că, mai ales în această epocă a migrațiilor popoarelor, Dunărea n-a format o graniță permanentă nici pentru poporul roman, o vedem și din faptele istorice relatate de *Acta S. Demetrii*, pe baza cărora autorul conchide cu drept că „la sfârșitul secolului al VII-lea și la începutul celui al VIII-lea o populație numeroasă, provocată de invazia Sclavilor și Bulgarilor, a fost dislocată; o parte din această populație a plecat să și găsească un refugiu spre Sud, iar alta a fost trecută spre Nord, peste Dunăre. Și faptul că peste o jumătate de secol populația trecută la Nord de Dunăre a ajuns să fie „un popor mare și numeros”, nu se poate explica decât prin aceea că a fuzionat cu neamurile dela Nordul marelui fluviu” (p. 47).

Dovezi puternice ale existenței unei populații romanice la Nord de Dunăre, în epoca glorioasă și bogată a împăratului Justinian (527—565) găsim și în tratatul „De aedificiis” al lui Procopiu și în Novella XI a acestui mare împărat, care vorbește de cetățile și orașele Recidiva și Litterata dela Nordul Dunării „cari au fost din nou supuse stăpânirii romane” (p. 40). Procopiu ne spune precis, că împăratul Justinian a zidit și pe termen stâng al Dunării „orașe și castele”, dintre care însă nu aminteste cu numele decât 6 și anume: *Lederata, Recidava, Drobeta, Sucidava, Turris Traiani și Daphne*.

Bine sunt expuse și arătările lui Cinnamus și Nicetas Choniates. Relativ la afirmația celui dintâi că în campania din 1161 a împăratului Manuil Comnenul împotriva regelui Ungariei, generalul Leon Vatașe a plecat din direcția Mării Negre — deci a gurilor Dunării — cu „o armată mare” și „o mare mulțime de vlahi, despre cari se spune că ar fi fost odinioară coloni din Italia” autorul trage justa concluzie, că acești Vlahi au trebuit să fie cei din Nordul Dunării, iar „nu din Peninsula Balcanică”, căci în acest caz „n-ar fi fost amintit numai în armata lui Vatașe”, ci și „în celelalte două armate”, în cea dela Dunăre și Sava și în cea care a atacat dela Nord, din Galizia. (p. 57). Din relatările celui de al doilea se remarcă faptul important că Așaneștii au câștigat victoria lor strălucită din anul 1190 asupra Bizantinilor, pornind din Nordul Dunării cu o armată compusă în parte din Români (Vlahii) de acolo.

În capitolul „Arătările cronicelor unguerești” se face importanta constatare că „mai toate vorbindu-ne despre Unguri, ne amintesc, în același timp, și despre Români pe cari i au găsit în țara în care cuceritorii s'au așezat” (p. 65). În ce privește pe voievozii dintre Tisa și Carpați, arătați de cea mai veche cronică, acela a „Notarului regelui Bela”, noi nu credem în identificarea numelui voevodului regiunii de azi a Banatului, *Glad* („Dux Glad”) cu numele latin *Claudiu*, identifi-care propusă mai întâi de Petru Maior. Mai de grabă trebuie să vedem în acest nume forma latinizantă a numelui slavo-roman *Vlad*.

De o importanță deosebită este și faptul că Români sunt pomeniți, alături de alte popoare ale regiunii carpato-dunărene și în cântecele medievale germane, tratate de autor în cap. XXVIII, și mai întâi de toate chiar în celebra poemă epică a *Nibelungilor*, un conglomerat de reminiscențe și tradiții datând de mai multe veacuri și care și-a primit forma definitivă în anul 1140—1160. Autorul observă deci cu drept, că este „absurd” a se identifica „Voivodul (Herzog) Ramunc” care vine la nunta lui Atila „din Țara Vlahilor (uzer Vlachen lant)” cu „șapte sute de călăreți”, cu principele Halicului Roman, din veacul al 13-lea, identificare propusă chiar de unul din marii noștri istorici. De altfel și istoriograful unguerească mai nouă constată, că ultimele interpolări istorice ale acestui falmoas

cântec celebru sunt din epoca Regelui Ungariei Ștefan cel Sfânt și a soției sale bavareze, Glzeila (cf. Balint Höman, *Geschichtliches im Nibelungenlied*, Berlin, 1924).

În capitolul „Dovezi scoase din studiul limbii” autorul face următoarele juste constatări: „În afară de influența litrurilor, s'a mai produs asupra limbii stră române, influența limbii germane a Goților și Gepizilor... Cohabitarea Românilor cu Germanii era generală în secolul al IV-lea și al V-lea, nu numai în Dacia, ci în întreg Imperiul roman. Căci Germanii, au fost continuatorii civilizației romane, pe cari au modificat-o și transformat-o după noiele lor concepții de viață. Pe Germanii îl găsim în acest timp în toate ramurile de activitate: în armată, comerț, administrație, gospodărie etc. Există chiar o modă germană, fapt care a determinat pe împăratul Honorius (395—423) să ia măsurile prin trei edicte în contra exagerării modei germane. El a oprit să se poarte la Roma haine colorate, pantaloni largi și părul lung în felul «Barbarilor»» (p. 93).

În ce privește însă influența slavă noi o considerăm mai veche decât autorul, datând chiar dela începutul dominației romane în Dacia, căci după constatarea noastră o parte a populației băștinașe a Daciei o formau ramificații împinse în aceste regiuni încă de invaziile «schitice» străvechi, ale marelui grup de popoare al Letto-Slavilor. Dela a-estea ne au rămas între altele și numirile vechi topografice romane *Zerna* (*Dierna*)=*Cerna și Berzovia*=*Bărzava*, păstrate până azi de poporul nostru. De altfel și numirile de plante «dactice», cuprinse în dicționarul lui Dioscorid nu se pot explica decât cu ajutorul limbilor letto-slave. (cf. a noastră *Iluzia Dacică*, Brașov, 1934).

În capitolul „Incheleri” autorul face între altele și următoarele judeci oase concluzii:

„Împărații mai capabili și mai viteji au considerat Dacia (și după părăsirea ei — N. Recens.) ca teritoriu roman, de drept public, întărind cetățile dela Nordul Dunării”.

„Limba latină ce se întâlnește în Nordul Dunării și în care se propovăduia evanghelia lui Cristos era vorbită de populația romanizată a Daciei... fie că ea se numea limbă latină, fie că se numea limbă așană (italică — N. Recens.)”

„Legăturile culturale și spirituale, ca și legăturile comerciale, n'au încetat să existe între locuitorii celor două maluri ale Dunării, acest fluviu nefiind o barieră, ci mai de grabă o punte de trecere”.

„Cronicele unguerești ne vorbesc, toate despre Vlahi și unele ne indică și numele voevozilor ce i au găsit Ungurii la venirea lor în Pannonia și în regiunile Carpaților”.

„Românii din Ardeal, când apar în izvoarele istorice, apar cu organizațiile lor proprii: cnezatul și voevodatul. Acestea s'au păstrat multă vreme și ne fac dovada că Românii, s'au bucurat la început de drepturi constituționale”.

„Când apar primele documente ne apar și Românii, nu însă ca indivizi singuratici ci ca popor constituit, putând să poarte războaie”.

Cartea d-lui G. Popa-Lisceanu conștitue, fără îndoială, o nouă și valoroasă contribuție întru dovedirea vechimii și importanței elementului romanic dela Dunăre și din Carpați în decursul celor 18 veacuri dela întemeierea „fericitel” provincii a Daciei de către „cel mai bun” și mai mare Căesar al Romei vechi”.

BIBLIOTECA „ASTRA”

B-dul Regele Ferdinand 12

Deschisă în fiecare zi de lucru dela 9—12 și 15—19.

Primăria Municipiului Brașov.

Nr. 9482/941 Serv. financiar.

Brașov, la 16 Aprilie 1941.

Către

Domnii Brutari

din Brașov.

Am onoare a Vă ruga din nou și pentru ultima oară să binevoiți a pune toată grija în fabricațiunea pâinei.

Parte din populațiunea orașului este nemulțumită de felul cum se prepară pâinea la Brașov, reclamând, că proporția de 25% mălai este depășită, că pâinea nu este bine coaptă și are gustul acru, că mălaiul nu este opărit, că în general pâinea are gust a mușcat.

Deși nu pot împărtăși în totul aceste reclamațiuni, și deși apreciez silințele multora dintre brutarii Brașovului de a pune în consumație o pâine bună și gustoasă — ceea ce constituie însuși bunul renume al brutarilor brașoveni — totuși am constatat și eu, că nu toți brutarii își dau seama de situațiune și seduși de pofta de câștig prin fel de fel de apucături nu răspund cum se cuvine bunel credințe a consumatorului.

Previu pe acești neomenoși, că voi lua cele mai aspre măsuri.

Începând chiar de azi D-nii Iancu Butnariu și Cojocaru Ilie, funcționarii Primăriei, împreună cu Dl Dr Ștefan Ulpu, medicul șef al orașului, vor porni pe teren pentru controlul pâinei

Cei găsiți în neregulă vor fi sancționați fără nici o milă.

Eu nu înțeleg ca silințelor co-

mune de sus până jos ale autorităților, să li se răspundă de către nepăsători, cu indiferență și sfidarea bunului simț.

Pentru ultima oară deci:

Cine are urechi să audă și pricepere să înțeleagă.

Nu vizăm în această circulară cătuși de puțin pe D-nii Brutari cari înțelegând rostul vremurilor de azi, au fost și sunt la înălțimea lor.

Primar,

Dr. N. G. V. Gologan.

Cinema „Astra”

Dela 20 Aprilie

un film cu melodii minunate din opere și cu multe șlagăre noi cu:

BENIAMINO GIGLI,

Marte Harell, Albert Schoenhalz.

Regia: Geza von Bolvary.

Reprezentațiile încep: 5—7—9, Duminică și în zilele de sărbătoare dela 3.

Publicație

Se aduce la cunoștință că în ziua de 2 Maiu 1941, orele 10, în localul Ocolului Silvic din Intorsura Buzăului se vor vinde prin licitație publică, cu oferte închise, următoarele:

1. Din pădurea Pistra Ascuită	79 m. str.	garanție	800 lei.
2. Din pădurea Depoziției Scădeanu	213—173 m. str.	„	2350 „
3. Din pădurea Pârâul Dulce	178 m. str.	„	„
4. Din pădurea „	280 fire stejar,	garanție	7000 lei.
5. Din pădurea Berneșul	381 m. str.	„	2750 „
6. Din pădurea Craca Mare	40 m. str.	„	320 „
7. Din pădurea Telechea	55 m. str.	„	500 „

situate primele 6 în hotarul comunei Dobârâu și ultima în Sita Buzăului jud. Brașov.

Asemenea se scot în licitație publică pășunile împădurite:

1. Supraf.	298 ha. a. Com. Laț. Sarmal	garanție lei	2000.
2. „	339 ha. a. Com. Bicalău	„	3000.
3. „	2140 ha. a. Com. Zagon	„	16000.
4. „	940 ha. a. Com. Covasna	„	2000.
5. „	616 ha. a. Com. Ciurna	„	2000.
6. „	130 ha. a. Com. Ozun	„	1800.

situate în hotarul comunelor Dobârâu, Intorsura și Vama Buzăului, Zagon și Covasna.

Licitările de mai sus se fac sub rezerva aprobărilor forurilor supreme. Vânzarea se va face cu respectarea art 88-110 din Legea Contabilității publice, regulamentul Oficiului central de licitație.

De normele generale de ținerea licitației, de condițiunile generale de exploatarea pădurilor Statului, completate cu condițiunile speciale amatoriilor pot lua cunoștință la acest Ocol.

Oferte telegrafice, telefonice, condiționate, netimbrate, nesigilate sau supra oferte nu se primesc.

În caz de lipsă de concurenți, licitația următoare se va ține la 8 Maiu 1941, în aceleași condițiuni și fără altă publicație.

Șeful Ocolului Silvic.

Ing. Șef Silvic, N. Goșău

Secretar.

I. Suciu

TIPOGRAFIA

„ASTRA”

Execută orice tipăritură sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într'o întreprindere curat românească.

Atelierele: Sfr. Ing. Eug. Ionică No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA”)

Portocale, proaspete cojite zilnic la Fabrica HESS

se găsesc la toate prăvăliile respective cu prețuri de cost.

Citiți

Gazeta Transilvaniei

ULTIMA ORA

RAZBOIUL

Situația forțelor engleze din Africa de Nord

Tokio (Rador). — Coresp. agenției D. N. B. anunță:

Fostul ministru japonez la Cairo, d. Jokohama a făcut o declarație presei în care arată că atribute războiului din Africa de nord o însemnătate hotărâtoare.

Anglie, a adăugat d. Jokohama, nu mai poate domina situația în marea Mediterană în urma noii situații militare.

Nouile baze aeriene înaintate de care dispun Puterile Axei vor servi nu numai pentru a ataca Suezul, ci și pentru a răpi flotei britanice din Marea Mediterană orice pulere de acțiune.

Formidabila pierdere materială și morală a Angliei nu poate fi compensată printr'un ajutor al Statelor Unite.

Turcia ia măsuri

Istanbul (Rador). — Coresp. agenției Havas transmite:

Se pare că nu se va proceda imediat la evacuarea Istanbulului. Până acum au fost prezentate 6000 cereri, ceace corespunde la evacuarea a 30.000 persoane.

Evacuarea voluntară continuă.

Cinematograful în slujba războiului

New York (Rador). — coresp. agenției D. N. B. comunică:

În cursul unui discurs rostit în Statele de Vest, senatorul Wheeler a declarat la Saltieck-City că industria americană a cinematografului se străduiește să pregătească opinia publică americană în vederea războiului.

Nu numai jurnalele, ci și principalele firme cuprind elemente pe propagandă.

Politica externă a Japoniei rămâne neschimbată

Tohio. (Rador). — Coresp. agenției D. N. B. anunță:

În legătură cu afirmația unor ziare japoneze, că după înăpoferea d-lui Matsoucka, trebuie să se aștepte unele schimbări în politica externă a Japoniei, purtătorul de cuvânt al biroului de politică externă a Japoniei a declarat Vineri Dimineața că liniile generale și fundamentale ale politicii externe a Japoniei vor rămâne neschimbate.

Accidentul în portul Pireu a unui vapor care transporta nouele bancnote turcești

Ankara. (Rador). — Postul de Radio Ankara anunță că un vapor pe bordul cărui se aflau nouele bancnote de câte 100 lire și 50 plastri a suferit un accident în portul Pireu. Cu acest prilej bancnotele au fost risipite deânt dealungul coastelor.

Autoritățile turcești atrag atenția

Erata.

În nr. 26 din 17. IV. c. al G. Tr., la articolul D-lui Dr. St. Stinghe, „căpitanul Ilie Birt”, nota din coloana a doua, în loc de „Parlament” se va corecta „testament”.

publicului că hârtiile de 100 lire în chestiune pot fi recunoscute prin faptul că ele poartă chipul președintelui Ismet Inonu. Hârtiile de 50 de plastri sunt noul și nu există altele în circulație. Publicul este rugat de autoritățile turcești să nu primească asemenea bancnote.

„Dacă imperiul britanic s'ar prăbuși, ar însemna o tragedie mondială”, a declarat la o întrunire colonelul Lindbergh.

Chicago (Rador). Coresp. agenției D. N. B. comunică:

Colonelul Lindbergh a ținut o cuvântare în cursul căreia a declarat, că ar fi o tragedie mondială dacă imperiul britanic s'ar prăbuși. Nu stă în puterea Statelor Unite de a câștiga războiul pentru Anglia.

Aceasta nu va fi cu puțință nici dacă America ar arunca în luptă toate resursele ei. Anglia se află într'o situație disperată. Pierderile de tonaj sunt serioase, iar orașele din Marea Britanie sunt distruse de bombe.

Statele Unite sunt în măsură să se apere împotriva oricărei puteri. Ele nu trebuie însă să expună plota lor primedilor din zona războiului european. Deasemenea să se înceteze trimiterea spre Europa a celor mai moderne avioane americane de luptă.

Prin trimiterea de material de război în Europa, Statele Unite își slăbesc situația și prelungesc războiul fără a putea să i schimbe sfârșitul.

Intervenționistii americani acuză pe acei care sunt împotriva intrării în război de defetism. Întreb pe acel omen, a continuat colonelul Lindbergh, ce au de spus națiunilor europene, care se află astăzi la pământ penitru că au intrat în război fără pregătire, sub conducerea intervenționistilor.

Colonelul Lindbergh a încheiat printr'un apel la opinia publică să se opună cererilor intervenționiste și să mențină astfel Statele Unite în afara conflagrației.

Comitetul american care organizează întrunirea a anunțat că colonelul Lindbergh a aderat la aceasta organizație.

Românii din Banatul Jugoslav cer alipirea la Patria Mamă

Pe toate clădirile și edificiile publice flutură tricolorul românesc.

O delegație de fruntași români din Banatul Jugoslav, s'a prezentat d-lui general I. Antonescu, conducătorul Statului român, cerând realipirea Banatului la Patria Mamă.

Legitimarea cererii, cât și forma și timpul în care se produce, dă interesul fraților noștri cu totul altă semnificație decât cea pe care a avut-o acțiunea armată a „amicilor vecinilor” maghlarilor împotriva Jugoslaviei. Banatul întreg ne aparține și va fi al României. Se va ști însă, că n'am profitat, depe urma nenorocirilor nimănui. Ceace, pentru etica unui popor, trage în cumpană.

CRONICA RAZBOIULUI

Războiul din Balcani și ultimele evenimente politice

Toate ziarele și agențiile de presă din întreaga lume, s'au ocupat, în ultimele zile, de situația din Balcani. Fiecare agenție sau ziar, a dat faptelor importanța necesară unor concluzii cât mai favorabile pentru opinia publică respectivă.

S'a văzut, însă, că toate credințele, toate prognosticurile celor cari se credeau bine informați și bine documentați asupra mersului războiului, n'au fost decât fje dorinți, fje propagandă.

Balkanul a început să fiarbă. Bumburile tunurilor au spart liniștea vădudului. Răcnetele obuzelor s'au amestecat cu vsetele miilor de vieți ce-și doreau mai repede sfârșitul, iar din străfunduri de văi păduroase se ridica tot mai amenințătoare vedenie de apocalipsă.

Pacea în Balcani a fost alungată... Dacă evenimentele se vor succede în același ritm ca până acum, dacă înfrângerea celor două popoare balcanice va deveni o realitate atunci puterile Axei, Germania și Italia, vor termina o pagină din istoria acestui război.

Aceasta va însemna un fapt de o covârșitoare importanță pentru felul în care se va desfășura în viitor viața bătrânel Europei.

Cititorii noștri își vor putea da seama despre situația din Balcani din conținutul telegramelor pe cari le publicăm atât cât ne îngăduie spațiul.

Pentru a da însă, o imagine cât mai aproape de realitate, vom aminti aici evenimentele mai importante, politice și militare, din ultimele zile, continuând această cronică, dela număr la număr, în paginile acestei gazete.

Ceace a reținut atenția lumii politice a fost proclamarea Statului independent Croat și, odată cu această, zdruncinare unității Statului Jugoslav; violarea spațiului aerian al României; evacuarea câtorva orașe din Turcia europeană; și, desigur, n'a scăpat nîmănui actul de „vitejie” și „curaj” al Ungariei, prin ocuparea unei părți din Jugoslavia, țară cu care încheiase, chiar în perioada ultimilor frământări, un act de amicitie „vehică”.

Operațiunile militare s'au desfășurat astfel: În ziua de 15 Aprilie a fost ocupat Knin, iar alte coloane, motorizate, au atins Sebenico. Insulele din preajma Zarei au fost ocupate. La Sautari armata jugoslavă a avut mari pierderi. Korfa n'a mai rezistat, în timp ce armata engleză, la sud de Salonc, este urmărită, în retragere, de forțele germane. Acțiunea militară a făcut ca frontul să se întindă dela Salonc, la frontiera greco-albaneză, sprînzându-se la extrema dreaptă pe masivul Olimp, iar la cea stângă pe munții cari domină frontiera. La mijlocul frontului cele câteva cursuri de ape au putut fi utilizate cu folos pentru manevre care au surprins, iar atacurile cari s'au produs în ultimul moment au făcut ca Ptolemaidos, Kozane și Servia, localități situate în nordul Greciei, să fie ocupate, făcând să se defiească o pătrundere tot mai masivă a armatei germane în dispozitivul anglo-grec, pătrundere care și determinat pe cel din urmă să contracte cu destulă înverșunare. Este un prim atac al armatei engleze pe frontul din Grecia, ceace însemnă că tactica defensivă a fost abandonată.

La acțiunea terestră se adaugă acțiunea aviației germane și italiene, care a fost îndreptată mai mult pentru a răpi posibilitatea reîmbarcării trupelor engleze în porturile grecești.

În ziua de 16 agențiile de presă au anunțat căderea Belgradului. Propriu zis n'a fost o cădere prin luptă, ci o ocupare a Belgradului fără lupte, grupul diviziilor jugoslave retrăgându-se la vest și sud-vest, în direcția Șabaș-

Mitrovița, pe linia Savel și Loznitza, pe linia Drina. — Rezistența armatei jugoslave s'a concentrat în valea Șumadria și pe înălțimile din jurul orașului Kragujevac, vechea capitală a Serbiei. Trupele germane au trecut prin mai multe puncte râul Sava, iar armata II-a italiană a ajuns la Gospići, urmărind stabilirea unor legături cu trupele din Zara, cari au ocupat localitatea Knin din Dalmația, ce are legătură de cale ferată cu porturile Sebenico și Split. În garnizoana Zara, după însăși comunicatele italiene, armata sârbă a opus o dâră rezistență.

Data fiind vulnerabilitatea frontierei jugoslave, mai ales spre mare, armata sârbă n'a putut beneficia de inițiativă, de rapiditatea deplasării forțelor, în vederea manevrei impuse de cerințele strategice și tactice, așa că, sub prestunea acțiunii celor două armate înamice, au fost pierdute câteva centre de populație și „chel” strategice destul de importante: Skoplje, în Macedonia, pe valea Nișavei, Ljubljana, Zagreb, cu valea Savel din Croația și Belgradul. Armata jugoslavă este concentrată acum în spațiul cuprins de Bosna, Herțegovina, Dalmația și Muntenegru, unde, se înțelege, terenul muntos și accidentat se opune desfășurării luptelor după tactica modernă.

În ziua de 17 Aprilie, agențiile de radio și ziarele au anunțat retragerea în Olimp și în munții situați la vest de Olimp a trupelor anglo-grecești și ocuparea de către trupele motorizate germane a orașului Sarajevo. După cât se crede bătaia decisivă va avea loc între Epir și Olimp. În această regiune se află massate forțe considerabile germane, cari așteaptă momentul tactic favorabil să pornească atacul împotriva armatei anglo-grecești, situată pe linia ce urmează lanțul munților Kessla.

Vorbindu-se despre capitularea armatei sârbești, cercurile politice și militare ale celor două puteri ale Axei, sunt de părere că despre o capitulare completă nu se poate vorbi, pentru că legătura între detașamentele sârbești este cu greu ținută, iar puterea nu este exercitată de un guvern sau comandament central, capabile să cunoască realitatea.

In Africa

Evenimentele din Balcani au pus în umbră pe cele din Africa, și ele de o deosebită importanță strategică și militară. Cirenca a fost evacuată de trupele engleze. La începutul săptămânii făcea excepție numai Tobruk, unde rezistența britanică se arăta fermă, rezistență limitată însă în timp, de realizarea unei mistuni cu caracter tactic. Zona litoralului Cirenacel, dela El-Aghella până la Sollum și Fort Capuzzo, a fost ocupată și astfel se pune problema cea mai grea pentru Anglia: apărarea Egiptului și a Canalului de Suez. — Englezii speră că acțiunea Axei va fi oprită pe linia de baraj organizată la vestul Nilului, linie care se sprijină pe poziția întărită dela Marsa-Matruh.

La această cronică succintă, dacă se adaugă telegramele din ultima zi, cetitorul își va putea face o idee asupra mersului războiului, al cărui sfârșit nimeni nu l-ar putea prevedea acum.

M. M.

Tuturor cetitorilor noștri precum și fraților de sub nedreapă ocupație streină, le spunem creștinește

Hristos a înviat!